

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Навчально-методичний посібник

*Рекомендовано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
як навчальний посібник для студентів,
які навчаються за спеціальністю 081 «Право»,
спеціалізацією
«Господарське та адміністративне право і процес»,*

Київ
КПІ ім. Ігоря Сікорського
2018

Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навчально-методичний посібник до вивчення навчальної дисципліни. [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 081 «Право», спеціалізації «Господарське та адміністративне право і процес» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Бевз С.І. – Електронні текстові дані (1 файл: 164 Кбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. –66 с.

*Гриф надано Методичною радою КПІ ім. Ігоря Сікорського
(протокол № 3 від 22.11.2018 р.)
за поданням Вченої ради факультету соціології і права
(протокол № 11 від 25.06.2018 р.)*

Електронне мережне навчальне видання

Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Навчально-методичний посібник

Укладач: Бевз Світлана Іванівна, к.ю.н., доц.

Відповідальний редактор: Кравчук Олексій Олегович, д.ю.н., доц.

Рецензент: Цирфа Г.О. , к.і.н., доц.

Навчально-методичний посібник містить інформацію про мету і завдання навчальної дисципліни, зміст навчального матеріалу, перелік тем лекцій та їх плани, конспекти лекцій, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, індивідуальні завдання, питання для підготовки до заліку з дисципліни «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності». Видання має на меті ознайомити студента зі змістом і структурою навчальної дисципліни, допомогти студенту у вивченні та засвоєнні правових норм, на яких базується правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності, та формуванні навичок, пов'язаних з юридичним супроводженням здійснення суб'єктами господарювання зовнішньоекономічної діяльності.

З М І С Т

I. Загальні відомості про навчальну дисципліну	4
II. Мета та завдання навчальної дисципліни	4
III. Структура навчальної дисципліни	5
IV. Розподіл навчального часу	6
V. Зміст навчальної дисципліни:	
Зміст навчальної дисципліни за темами	6
Лекційні заняття	10
Практичні заняття та завдання для самостійної роботи для студентів денної форми навчання	33
Практичні заняття та завдання для самостійної роботи для студентів заочної форми навчання	40
VI. Самостійна робота	44
VII. Індивідуальні завдання	45
VIII. Контрольні роботи	46
IX. Методичні рекомендації	46
X. Засоби діагностики навчання	48
XI. Рекомендована література	49
Додаток 1. Орієнтовні теми рефератів	54
Додаток 2. Варіанти домашньої контрольної роботи	55
Додаток 3. Питання на залік	58
Додаток 4. Тестові завдання	60
Додаток 5. Рейтингова система оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання	64

І. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Сучасні економічні перетворення в Україні охоплюють і сферу зовнішньоекономічної діяльності, правове забезпечення якої постійно розвивається і удосконалюється відповідно та з урахуванням міжнародних вимог і стандартів.

Регулювання і здійснення взаємовідносин вітчизняних та іноземних суб'єктів господарювання ґрунтується, крім національних джерел, на численних міжнародних угодах, конвенціях, рекомендаційних документах авторитетних міжнародних організацій, звичаях ділового обороту. Це потребує особливих науково-методичних прийомів викладення та подальшого успішного засвоєння нормативного матеріалу та практики його застосування.

Викладання даного курсу покликане сприяти формуванню у студентів спеціальних правових знань у зовнішньоекономічній сфері, невід'ємно пов'язаних з їх професійною підготовкою.

Вивчення курсу «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності» базується на знаннях, отриманих студентом з курсів «Теорія держави і права», «Цивільне право», «Підприємницьке право», «Господарське процесуальне право», «Міжнародне приватне право».

Засвоєння матеріалу кредитного модулю студентами-правниками є необхідною передумовою якісного виконання ними в майбутньому своїх професійних завдань.

ІІ. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. . Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності» є формування у студентів здатностей самостійно аналізувати й правильно тлумачити зміст міжнародно-правових та національних актів, які регулюють зовнішньоекономічну діяльність, що є необхідною умовою набуття вмінь і досвіду належного застосування правових знань для обґрунтованого оцінювання практичних ситуацій, вирішення конкретних питань у професійній діяльності у відповідній сфері.

2.2. Завдання навчальної дисципліни.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти після засвоєння навчальної дисципліни «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності» мають продемонструвати такі результати навчання:

знання:

- правових засад регулювання і здійснення зовнішньоекономічної діяльності;
- основних міжнародних угод і конвенцій у сфері правового регулювання ЗЕД;
- умов та вимог до здійснення зовнішньоекономічної діяльності;
- порядку укладання зовнішньоекономічних договорів (контрактів), їх видів;

- порядку розрахунків за зовнішньоекономічними договорами (контрактами);
- порядку відповідальності за правопорушення у зовнішньоекономічній сфері;
- засобів захисту прав та законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

уміння:

- орієнтуватися у системі законодавства з питань правового регулювання ЗЕД;
- аналізувати зміст нормативних актів, що складають правовий фундамент регулювання і здійснення ЗЕД, та належним чином їх тлумачити;
- застосовувати норми правових актів у практичних ситуаціях, зокрема при укладанні зовнішньоекономічних контрактів, використанні засобів правового захисту прав суб'єктів ЗЕД;
- користуватися спеціальною правовою термінологією;
- складати документи правового характеру, за допомогою яких здійснюється регламентація зовнішньоекономічних відносин і захист прав і законних інтересів суб'єктів ЗЕД.

досвід:

- застосовувати правові знання для обґрунтованої оцінки юридичних фактів і правових наслідків, що виникають з них;
- вирішувати конкретні практичні питання з використанням і посиланням на джерела правового регулювання ЗЕД та практику міжнародних комерційних арбітражних судів.

III. Структура навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин, 3 кредити ЕКТС. Навчальна дисципліна містить один кредитний модуль, який складається одного розділу:

Рекомендований розподіл навчального часу

Семестр	Навчальний час		Розподіл навчальних годин			Контрольні заходи		
	Кредити	акад.годин	Лекції	Практичні	СРС	МКР/ДКР	реферат	Семестр атестація
2 Денна форма	3	90	18	18	54	+	+	залік
2 заочна форма	3	90	8	4	78	+	-	залік

IV. РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ ЗА ТЕМАМИ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин			
		лекції	Практичні (семінарські)	СРС	всього
1	Тема 1. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: поняття, об'єкт та джерела	2	2	4	8
2	Тема 2. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	2	2	6	10
3	Тема 3. Правовий статус суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності	2	2	6	10
4	Тема 4. Загальні положення про зовнішньоекономічні договори (контракти) суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та право, що до них застосовується	2	2	6	10
5	Тема 5. Договір міжнародної купівлі-продажу товарів	2	2	6	10
6	Тема 6. Інші договори (контракти) у зовнішньоекономічних зв'язках	4	2	6	12
7	Тема 7. Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності	2	2	6	10
8	Тема 8. Правове регулювання вирішення спорів між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності	2	2	6	10
9	<i>Контрольна робота за змістовим модулем</i>	-	2	2	4
10	<i>Виконання індивідуального завдання</i>	-	-	6	6
Всього:		18	18	54	90

**РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ
НАВЧАННЯ ЗА ТЕМАМИ**

№ п/п	Назва теми	Кількість годин			
		лекції	Практичні (семіна рські)	СРС	всього
1	Тема 1. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: поняття, об'єкт та джерела	1	-	9	10
2	Тема 2. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності	1	-	9	10
3	Тема 3. Правовий статус суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності	1		9	10
4	Тема 4. Загальні положення про зовнішньоекономічні договори (контракти) суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та право, що до них застосовується	1	1	9	11
5	Тема 5. Договір міжнародної купівлі-продажу товарів	1	1	9	11
6	Тема 6. Інші договори (контракти) у зовнішньоекономічних зв'язках	1		9	10
7	Тема 7. Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності	1	1	9	11
8	Тема 8. Правове регулювання вирішення спорів між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності	1	1	9	11
9	<i>Виконання індивідуального завдання (ДКР)</i>	-	-	6	6
Всього:		8	4	78	90

V. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчального матеріалу за темами

Тема 1. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: поняття, об'єкт та джерела

Предмет, структура курсу, його місце в системі правових дисциплін. Поняття та види зовнішньоекономічної діяльності. Публічно-правові і приватно-правові відносини у зовнішньоекономічній сфері. Принципи здійснення ЗЕД.

Джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Міжнародні договори та угоди. Основні конвенції у сфері правового регулювання ЗЕД. Законодавство України, що застосовується до зовнішньоекономічних відносин. Значення судової та арбітражної практики. Звичай у зовнішньоекономічних відносинах. Теорія *Lex mercatoria*, її місце у правовому регулюванні міжнародної торгівлі. Принципи міжнародних комерційних договорів УНІДРУА: Правова природа та підстави застосування.

Тема 2. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Визначення державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Система принципів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та їх компетенція.

Методи регулювання ЗЕД. Тарифне і нетарифне регулювання ЗЕД. Технічне регулювання ЗЕД.

Заходи державного контролю у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Вимоги антимонопольного законодавства стосовно ЗЕД. Поняття державного експортного контролю та правові засади його здійснення. Основні засади валютного контролю у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Поняття та види правових режимів у ЗЕД.

Тема 3. Правовий статус суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

Поняття та види суб'єктів ЗЕД відповідно до чинного законодавства України. Поняття іноземного суб'єкта господарської діяльності.

Особливості правового статусу представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні. Поняття постійного представництва нерезидента в Україні.

Підприємства з іноземними інвестиціями на території України, правовий режим їх діяльності за чинним законодавством України.

Право на здійснення ЗЕД та механізм його реалізації. Акредитація суб'єктів ЗЕД в органах Державної фіскальної служби.

Легалізація іноземних офіційних документів у зовнішньоекономічній діяльності.

Тема 4. Загальні положення про зовнішньоекономічні договори (контракти) суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та право, що до них застосовується

Визначення зовнішньоекономічного договору (контракту). Правила укладення зовнішньоекономічного контракту.

Колізійні питання зовнішньоекономічних контрактів. Вибір права. Автономія волі сторін.

Вимоги чинного законодавства України щодо форми, змісту зовнішньоекономічних договорів (контрактів).

Облік та реєстрація окремих видів зовнішньоекономічних контрактів.

Тема 5. Договір міжнародної купівлі-продажу товарів

Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (Відень 1980 р.). Сфера її застосування та загальні положення. Право, що застосовується до договорів міжнародної купівлі-продажу товарів.

Правила укладення договору міжнародної купівлі-продажу товарів.

Зобов'язання продавця за договором. Засоби правового захисту у випадку порушення договору продавцем. Зобов'язання покупця. Засоби правового захисту у випадку порушення договору покупцем.

Визначення понять “істотне порушення договору” та “передбачуване порушення договору” за Віденською Конвенцією ООН.

Правила переходу ризику у зв'язку з втратою чи пошкодженням товару.

Поняття та склад збитків у зв'язку з порушенням та розірванням договору, вимоги щодо їх відшкодування. Підстави звільнення від відповідальності та порядок їх застосування.

Тема 6. Інші договори (контракти) у зовнішньоекономічних зв'язках
Бартерні договори у ЗЕД, їх правове регулювання і здійснення.

Договір оренди і його використання у ЗЕД. Договір консигнації.

Договір доручення. Агентські договори. Договір морського агентування.

Договір комерційної концесії (франчайзингу). Міжнародний франчайзинг.

Договір міжнародного перевезення.

Тема 7. Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності

Види, форми і підстави відповідальності у ЗЕД. Сучасні тенденції розвитку цивільно-правової відповідальності. Теорія ризику. Уніфікація договірної і деліктної відповідальності.

Спеціальні санкції, що застосовуються до суб'єктів ЗЕД або іноземних суб'єктів господарської діяльності за порушення базового Закону або пов'язаних з ним законів України. Фінансові санкції.

Підстави звільнення від відповідальності. Форс-мажорні застереження у контрактах. Випадки обмеження відповідальності в окремих правовідносинах з іноземним елементом.

Адміністративна відповідальність у сфері ЗЕД.

Випадки застосування кримінальної відповідальності у ЗЕД.

Тема 8. Правове регулювання вирішення спорів між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності

Правові засоби захисту прав і законних інтересів суб'єктів ЗЕД та іноземних суб'єктів господарської діяльності. Позовна давність у зовнішньоекономічних відносинах.

Поняття арбітражу та види третейських (арбітражних) судів. Вибір компетентного суду.

Арбітражна угода, її форма, зміст та правові наслідки.

Міжнародний комерційний арбітражний суд та Морська арбітражна комісія (МАК) при Торгово-промисловій палаті України, правові засади їх діяльності та компетенція.

Міжнародно-правове і національно-правове регулювання визнання і виконання рішень іноземних судів і арбітражів.

Порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами за Вашингтонською конвенцією (1965 р.).

Лекційні заняття

Тема 1. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: поняття, об'єкт та джерела

1. Предмет та структура спецкурсу, його місце в системі правових дисциплін.
 2. Поняття, види та принципи зовнішньоекономічної діяльності
 3. Джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
- Література:** базова: 1-6; допоміжна: 6,12,13,16-18, 20,25,27,28,29,38,51

Конспект лекції:

1. Правове регулювання – один з основних засобів державного впливу на суспільні відносини з метою їх упорядкування в інтересах людини, суспільства і держави. Предметом правового регулювання ЗЕД є правовідносини, які виникають, змінюються та припиняються у зв'язку з зайняттям ЗЕД. Правове регулювання ЗЕД як навчальна дисципліна тісно пов'язана з господарським правом, міжнародним приватним правом та іншими навчальними дисциплінами.

2. Законодавче визначення поняття «зовнішньоекономічна діяльність» міститься в 2-х нормативно-правових актах України: Господарському кодексі та Законі «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Згідно зі статтею 377 Господарського кодексу України від 16 січня 2003 року ЗЕД суб'єктів господарювання є господарська діяльність, яка в процесі її здійснення потребує перетинання митного кордону України майном та/або робочою силою. Відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 року зовнішньоекономічна діяльність (ЗЕД) – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами.

Стаття 4 Закону України «Про ЗЕД» дає перелік видів ЗЕД, але цей перелік не є вичерпним.

Під принципами розуміють основні засади, вихідні ідеї, що характеризуються універсальністю, загальною значущістю, вищою імперативністю і відображають суттєві положення теорії, вчення, науки, системи внутрішнього і міжнародного права, політичної, державної чи громадської організації.

Керівні засади, що визначають зміст і спрямованість здійснення ЗЕД та відображають об'єктивні закономірності її здійснення, мають назву принципи ЗЕД. Так, відповідно до статті 2 Закону України «Про ЗЕД» при здійсненні ЗЕД суб'єкти ЗЕД керуються такими принципами:

1. Принцип суверенітету народу України у здійсненні ЗЕД.
2. Принцип свободи зовнішньоекономічного підприємництва
3. Принцип юридичної рівності і недискримінації
4. Принцип верховенства закону

5. Принцип захисту інтересів суб'єктів ЗЕД
6. Принцип еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу при ввезенні та вивезенні товарів.

3. . Джерела регулювання ЗЕД – це форми, в яких здійснюється встановлення, зміна чи скасування норм, певних правил поведінки і знаходиться вираження їх зміст.

Серед джерел ЗЕД виділяють:

1. Міжнародні договори і угоди.
2. Звичаї міжнародної торгівлі
3. . Lex mercatoria (від лат. – торгове право)
4. Типові контракти (проформи)
5. Національними джерелами правового регулювання ЗЕД є:

5.1. Конституція України

5.2. Кодифіковані закони України: Господарський кодекс (розділ 7), Цивільний кодекс, Кодекс торговельного мореплавства, Митний кодекс, Податковий кодекс, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кримінальний кодекс.

5.3. Закони України (“Про ЗЕД”, “Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі ЗЕД” від 23 грудня 1998 року, “Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті” від 23 вересня 1994 року, «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 року та інші).

5.4. Укази Президента України («Про заходи щодо стимулювання зовнішньоекономічної діяльності» від 19 березня 1992 року №162; «Про додаткові заходи щодо забезпечення повноти сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) під час здійснення зовнішньоекономічних операцій» від 8 серпня 2004 року).

5.5. Постанови Кабінету Міністрів України (спільна постанова КМУ і НБУ “Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові форми захисних застережень до зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті” від 21 червня 1995 року №444 та інші).

5.6. Накази центральних органів виконавчої влади (Міністерства економічного розвитку та торгівлі України, наприклад, наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції “Про затвердження Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів)” від 6 вересня 2001 року №201)

5.7. Акти місцевих державних адміністрацій (Положення про головні управління, управління та інші структурні підрозділи виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації, затверджене рішенням Київської міської ради від 10 липня 2003 року №584/744)

5.8. Судова практика формально не визнається в Україні джерелом права.

5.9. Звичаї ділового обороту відповідно до ст.7 ЦК України можуть бути джерелом правового регулювання певних відносин, проте лише ті звичаї, що не суперечать договору або актам цивільного законодавства.

Тема 2. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

1. Поняття та принципи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

2. Органи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності

3. Методи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності:

а) тарифне регулювання

б) нетарифне регулювання

4. Контроль у сфері зовнішньоекономічної діяльності:

а) антимонопольний;

б) експортний;

в) валютний;

г) інші види контролю.

5. Поняття та види правових режимів, в яких діють суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності

Література: базова: 1-6; допоміжна: 1,3,5,6,8,11,12,14,15,20,23,26-28,32,33,35-37,41-44,46-49,57,60,63

Конспект лекції:

1. Державне регулювання ЗЕД – використання уповноваженими органами державного управління різноманітних методів адміністративного і економічного характеру, спрямованих на досягнення нормативно визначених цілей у сфері ЗЕД.

Законодавчо встановлено (ч.1 ст.7 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність»), що регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні здійснюється згідно з принципами зовнішньоекономічної діяльності, які визначені статтею 377 Господарського кодексу та статтею 2 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (розглядалися в попередній лекції).

Здійснюючи регулювання ЗЕД, держава застосовує різноманітні заходи. Залежно від того, які заходи обрала держава в тому чи іншому випадку, говорять про митне, валютне та податкове регулювання при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Зважаючи на те, що останні є, таким чином, певними напрямками державного регулювання ЗЕД, воно має здійснюватися також з дотриманням відповідних принципів.

2. Органи державного регулювання ЗЕД та їх компетенція в сфері ЗЕД визначені в статті 9 Закону України “Про ЗЕД”. до них належать: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Національний банк України, Центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики, органи

доходів та зборів, Антимонопольний комітет України, Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі:

На місцевому рівні для виконання функції державного регулювання ЗЕД створюються відповідні управління.

Делегування повноважень Мінекономіки місцевим органам регламентується наказом Мінекономіки від 17 квітня 2000 року №50 “Про делегування повноважень щодо видачі документів дозвільного характеру”.

3. **Методи державного регулювання ЗЕД** – це набір інструментарію, за допомогою якого держава в особі державних органів здійснює необхідний вплив на поведінку учасників суспільних відносин, що складаються у сфері ЗЕД.

Методи державного регулювання ЗЕД поділяються на тарифні і нетарифні.

До тарифних інструментів державного регулювання належить найбільш розповсюджений традиційний засіб зовнішньоекономічної політики – мита, зафіксовані у вигляді Митного тарифу.

В Україні застосовуються такі **види мит**:

1. *Ввізне мито*
2. *Вивізне мито*
3. *Сезонне мито*
4. *Особливі види мита*: спеціальне, антидемпінгове, компенсаційне.

До найбільш розповсюджених *заходів нетарифного регулювання*, що застосовуються в Україні, належить:

1. квотування і ліцензування зовнішньоекономічних операцій;
2. сертифікація товарів, що імпортуються на територію України;
3. облік (реєстрація) окремих видів зовнішньоекономічних договорів (контрактів).

Ліцензування є найпоширенішим заходом нетарифного регулювання. Він передбачає видачу господарюючим суб'єктам спеціального дозволу на проведення експортно-імпортних операцій. Питанням ліцензування зовнішньоекономічних операцій присвячена стаття 16 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Ліцензування експорту (імпорту) товарів здійснюється у формі автоматичного або неавтоматичного ліцензування.

Обов'язковість **сертифікації товарів**, що імпортується на територію України, на предмет їх відповідності фармакологічним, санітарним, фітосанітарним, ветеринарним нормам, якщо відповідні вимоги діють і щодо аналогічних товарів національного виробництва, передбачена ст.18 Закону України “Про ЗЕД”.

Кодифікованим законом, яким є Господарський кодекс України, передбачено, що Кабінет Міністрів України з метою забезпечення відповідності зовнішньоекономічних договорів (контрактів) законодавству України може запроваджувати їх **державну реєстрацію**. Фактично визначення

зовнішньоекономічних договорів (контрактів), які підлягають реєстрації, та порядку реєстрації цих договорів здійснюється в Україні на підставі різних нормативно-правових актів.

4. Антимонopolно-конкурентний контроль. Стаття 20 Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність” передбачає випадки, в яких держава призначає суб’єктів ЗЕД на здійснення певних зовнішньоекономічних операцій, тобто встановлює монополію. Суб’єкти господарювання, здійснюючи зовнішньоекономічні операції, мають дотримуватися правил добросовісної конкуренції. Відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» (ст.31) під недобросовісною конкуренцією при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності розуміється: 1) здійснення демпінгового імпорту, до якого застосовуються антидемпінгові заходи; 2) здійснення субсидованого імпорту, до якого застосовуються компенсаційні заходи; 3) здійснення інших дій, що законами України визнаються недобросовісною конкуренцією.

Варто відмітити, що рішення про проведення антидемпінгових, антисубсидійних або спеціальних розслідувань приймає Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі. Повноваження на проведення таких розслідувань належать Міністерству економічного розвитку і торгівлі. Проте контроль за «іншими діями, що законами України визнаються недобросовісною конкуренцією» належить до повноважень Антимонопольного комітету України. Дії, що віднесені до проявів недобросовісної конкуренції в Україні, визначені Законами України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 року №236/96 - ВР та «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 року №2210 - III.

Державний експортний контроль. Законом України “Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання” від 20 лютого 2003 року №549 визначено, що *державний експортний контроль* - комплекс заходів з контролю за міжнародними передачами товарів, їх використанням юридичною чи фізичною особою, що здійснюється спеціально уповноваженим органом виконавчої влади з питань державного експортного контролю та іншими державними органами з метою забезпечення захисту інтересів національної безпеки та відповідно до міжнародних зобов'язань України.

Валютний контроль. Валютні операції за участю резидентів і нерезидентів, валютні цінності та інше майно резидентів, яке перебуває за межами України, підлягають валютному контролю, порядок здійснення якого визначено Декретом Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 року №15-93 «Про систему валютного регулювання і валютного контролю». Головним органом валютного контролю є Національний банк України.

Відповідно до Закону України від 23 вересня 1994 р. №185/94-ВР «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» виручка резидентів в іноземній валюті підлягає зарахуванню на їх валютні рахунки в уповноважених

банках у терміни виплати заборгованостей, зазначені у контрактах, але не пізніше 180 календарних днів з дати митного оформлення (виписки вивізної вантажної митної декларації) продукції, що експортується, а у разі експорту робіт (послуг), прав інтелектуальної власності – з моменту підписання акту або іншого документа, що засвідчує виконання робіт, надання послуг, експорт прав інтелектуальної власності. Перевищення зазначеного строку потребує висновку центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері економічного розвитку.

5. Правовий режим – це порядок регулювання, який виражений у комплексі правових засобів, що характеризують особливий склад взаємодіючих між собою дозволів, заборон, а також позитивних зобов'язань.

Закон України “Про ЗЕД” передбачає, що на території України запроваджуються такі правові режими (ст. 7):

- національний режим,
- режим найбільшого сприяння,
- спеціальний режим.

Для товарів, що імпортуються з держав - членів Світової організації торгівлі в Україні, запроваджуються такі правові режими:

- національний режим
- режим найбільшого сприяння.

Правовим режимом є також режим вільної торгівлі.

Тема 3. Правовий статус суб`єктів зовнішньоекономічної діяльності

1. Поняття та види суб`єктів зовнішньоекономічної діяльності відповідно до законодавства України.

2. Представництва іноземних суб`єктів господарської діяльності як суб`єкти зовнішньоекономічної діяльності.

3. Право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності і механізм його реалізації.

4. Легалізація іноземних офіційних документів у зовнішньоекономічній діяльності.

Література: базова: 1-6;

допоміжна: 7, 12, 16, 20, 27, 28, 33, 38, 40, 44, 45, 55, 58, 59

Конспект лекції:

1. Суб`єктами ЗЕД є суб`єкти господарювання, які мають право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Виходячи зі ст. 378 та 55 ГК України до суб`єктів зовнішньоекономічної діяльності належать: 1) фізичні особи – громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці; 2) господарські організації – юридичні особи, створені відповідно до ЦК України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до ГК, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку. Закон України «Про

зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991р. у ст. 3 дає перелік суб'єктів ЗЕД, якими можуть бути фізичні і юридичні особи, інші утворення за наявності певних ознак. Перелік суб'єктів ЗЕД не є вичерпним.

Суб'єкти ЗЕД можуть бути класифіковані за їх державною належністю на: національні (резиденти) та іноземні (нерезиденти)

2. За Законом України “Про ЗЕД” представництво іноземного суб'єкта господарської діяльності – це установа або особа, яка представляє інтереси іноземного суб'єкта в Україні і має на це належним чином оформлені відповідні повноваження. Порядок відкриття, реєстрації і функціонування цих представництв детально врегульовано базовим Законом та Інструкцією про порядок реєстрації представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності, що затверджена наказом колишнього МЗЕЗторгу України від 18 січня 1996 року №30.

У разі здійснення представництвом господарської діяльності на території України таке представництво повинно стати на облік у податковому органі за своїм місцезнаходженням у порядку, установленому центральним податковим органом України, та набути статусу постійного представництва.

Податковим кодексом України (п.п. 14.1.193 п.14.1 ст.14) визначається поняття “постійне представництво нерезидента в Україні” – це постійне місце діяльності, через яке повністю або частково здійснюється господарська діяльність нерезидента на території України. До постійних представництв, зокрема відносяться: місце управління філіал, офіс, завод, фабрика, майстерня, шахта, нафтова чи газова свердловина, кар'єр або інше місце розвідки чи видобутку корисних копалин. З метою оподаткування до постійних представництв прирівнюються резиденти, які мають повноваження діяти від імені нерезидента, що тягне за собою виникнення у нього певних цивільних прав та обов'язків (напр., укладати контракти, зберігати товари, що належать нерезиденту тощо).

3. Усі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мають рівне право здійснювати будь-які її види, прямо не заборонені законодавством України.

Закон визначає час виникнення цього права. Фізичні особи повинні мати цивільну дієздатність згідно з законами України і за наявності постійного місця проживання в Україні бути зареєстрованими як підприємці. При відсутності постійного місця проживання в Україні фізичні особи мають зазначене право, якщо вони є суб'єктами господарської діяльності за законодавством держави, в якій вони постійно проживають або громадянами якої вони є. Для юридичних осіб право на здійснення ЗЕД виникає з моменту набуття ними статусу юридичної особи і якщо можливість займатися ЗЕД передбачена їх статутними документами.

Для здійснення ЗЕД суб'єкти господарської діяльності України не потребують державної реєстрації як учасники ЗЕД, тоді як іноземні суб'єкти

господарської діяльності, які здійснюють ЗЕД на території України, повинні зареєструвати свої представництва.

Здійснюючи зовнішньоекономічну діяльність, пов'язану з експортом або імпортом товарів, будь-який суб'єкт господарювання вступає у взаємовідносини з органами митної служби, що охоплюють митне оформлення вантажів, сплату податків, мит, зборів тощо. Тому необхідною умовою реалізації права на здійснення ЗЕД є обов'язкова акредитація (облік) господарюючих суб'єктів в митних органах. Відсутність акредитації суб'єкта ЗЕД в митному органі є підставою для відмови у пропуску вантажів через митний кордон та їх митному оформленні.

Тема 4. Загальні положення про зовнішньоекономічні договори (контракти) суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та право, що до них застосовується

1. Поняття та порядок укладання зовнішньоекономічних договорів.
2. Форма зовнішньоекономічних договорів
3. Зміст зовнішньоекономічних договорів
4. Визначення застосовного права щодо зовнішньоекономічних договорів

Література: базова: 1-6; допоміжна: 10,12,13,19,20,21,28,38,50,53,54,61,70

Конспект лекції:

Відповідно до Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність” зовнішньоекономічний договір (контракт) – це матеріально-оформлена угода двох або більше суб'єктів ЗЕД та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.

Відповідно до Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» укладати такі договори можуть лише ті суб'єкти, які наділені таким правом. Вимоги національного законодавства до осіб, що укладають договір, передбачені статтями 3 і 5 Закону “Про ЗЕД,” які визначають склад суб'єктів ЗЕД та їх право на здійснення цієї діяльності.

Процедура укладення зовнішньоекономічного договору врегульована Законами України «Про міжнародне приватне право» та «Про зовнішньоекономічну діяльність». Проте законом може бути встановлений особливий порядок укладання, виконання і розірвання окремих видів зовнішньоекономічних договорів (контрактів).

2. За Господарським кодексом України форма зовнішньоекономічного договору (контракту) регулюється Законом України «Про міжнародне приватне право» та іншими законами. Відповідно до ст. 31 зазначеного Закону якщо інше не передбачено законом, форма правочину має відповідати вимогам права, яке застосовується до змісту правочину, але достатньо дотримання вимог права місця його вчинення, а якщо сторони правочину знаходяться в різних

держав, - права місця проживання сторони, яка зробила пропозицію, якщо інше не встановлено договором. При цьому Закон також передбачає, що зовнішньоекономічний договір, якщо хоча б однією стороною є громадянин України або юридична особа України, укладається в письмовій формі незалежно від місця його укладення, якщо інше не встановлено законом або міжнародним договором України.

Недодержання простої письмової форми відповідно до ч.1 ст.218 ЦК не має наслідком його недійсність, крім випадків, встановлених законом.

3. Зміст зовнішньоекономічного договору розробляється сторонами самостійно, проте з обов'язковим врахуванням вимог базового та інших законів України та міжнародних договорів України особливо щодо істотних умов договору. Ні ГК України, ні Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність», ні Закон України «Про міжнародне приватне право» не містить визначення істотних умов зовнішньоекономічного договору (контракту). Тому це питання вирішується відповідно до ст. 638 ЦК України, за якою істотними є умови про предмет договору, умови, що визначені законом як істотні або є необхідними для договорів даного виду, а також усі ті умови, щодо яких за заявою хоча б однієї із сторін має бути досягнуто згоди.

Визначаючи законодавчі вимоги до змісту зовнішньоекономічного договору, варто звернути увагу на те, що якщо однією із сторін зовнішньоекономічного договору виступає український суб'єкт господарювання, то сторони обов'язково мають також враховувати Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів), затверджене наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 6 вересня 2001 року №201. Зазначений підзаконний нормативно-правовий акт визначає умови, які повинні бути передбачені в договорі, якщо сторони не погодилися про інше. При цьому така домовленість сторін не повинна позбавляти договір предмета, об'єкта, мети та інших істотних умов, без погодження яких сторонами договір може вважатися таким, що неукладений, або його може бути визнано недійсним внаслідок недодержання форми згідно з чинним законодавством України.

Положенням про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів) рекомендовано певну структуру контракту з визначенням змісту кожного розділу.

4. Ст.4 Закону України «Про міжнародне приватне право» встановлює, що «право, що підлягає застосуванню до приватноправових відносин з іноземним елементом, визначається згідно з колізійними нормами та іншими положеннями колізійного права цього Закону, інших законів, міжнародних договорів України.»

Колізійні норми щодо визначення права, що застосовується до зовнішньоекономічних договорів, визначені в Законі України «Про міжнародне приватне право». Зокрема, для вирішення відповідного питання

використовуються норми, передбачені в Законі щодо правочинів та зобов'язального права, які містяться в розділах III і VI Закону.

Тема 5. Договір міжнародної купівлі-продажу товарів

1. Конвенція ООН “Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів”. Сфера застосування та загальні положення.
2. Порядок укладання договору міжнародної купівлі-продажу товарів.
3. Обов'язки сторін договору та правові наслідки їх невиконання.
4. Правила переходу ризику у зв'язку з втратою чи пошкодженням товару. Поняття та склад збитків.
5. Система відповідальності сторін за Конвенцією. Підстави звільнення від відповідальності.

Література: базова: 1-6; допоміжна: 2,10,12,13,19,20,50,67,68

Конспект лекції:

1. Найбільш розповсюдженим зовнішньоекономічним договором є договір міжнародної купівлі-продажу товарів. Правове регулювання укладання, виконання, розірвання цих договорів базується на Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів, яка була прийнята у Відні 10-11 квітня 1980 р. (відома як Віденська Конвенція 1980 р.) та Конвенції про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів, яка була прийнята у Нью-Йорку 14 липня 1974 р. З питань, які не врегульовані Віденською конвенцією застосовується національне право певної країни.

Віденська конвенція 1980 р. має універсальний і компромісний характер, в ній враховані принципи, інститути різних правових систем, а також нові тенденції у розвитку міжнародної торгівлі.

В преамбулі Конвенції зазначається, що прийняття уніфікованих норм, що регулюють договори міжнародної купівлі-продажу товарів, буде сприяти усуненню правових бар'єрів у міжнародній торгівлі і сприяти її розвитку. В ній також стверджуються принципи рівності і взаємної вигоди як основні для розвитку міжнародної торгівлі і дружніх зв'язків між народами.

До договорів міжнародної купівлі-продажу товарів Віденська конвенція відносить договори, що укладаються контрагентами, комерційні підприємства яких знаходяться у різних державах, які є Договірними державами.

Із сфери дії Конвенції виключено з різних причин певні види товарів (ст.2).

У статті 4 Конвенції наголошується, що вона регулює лише укладення договору купівлі-продажу і ті права та зобов'язання продавця і покупця, які виникають із такого договору. При цьому згідно зі статтею 6 сторони можуть виключити застосування Конвенції повністю, а також відступити від будь-якого її положення чи змінити його дію. В той же час відповідно до статті 92 держава, приєднуючись до Конвенції, має право зробити застереження, що вона не буде застосовувати частину II або частину III Конвенції.

2.. Віденська конвенція докладно регулює порядок укладення договору купівлі-продажу через обмін офертою та акцептом. Встановлено перелік необхідних умов дійсності оферти - пропозиції укласти договір. Оферта набуває чинності, коли вона одержана її адресатом і може бути відкличною і невідкличною. Не можна відкликати оферту, якщо в ній зазначено певний строк для акцепта – згоди укласти договір або для адресата оферти розумним є розглядати її як безвідкличну.

Акцептом вважається заява або інша поведінка адресата оферти, які виражають згоду з офертою. Мовчання або бездіяльність самі по собі не є акцептом.

Акцепт повинен містити лише згоду з офертою і не вносити зустрічні пропозиції. Інакше така відповідь буде вважатися відхиленням оферти і розглядатися як нова, зустрічна оферта. Договір вважається укладеним, коли акцепт оферти набуває чинності, тобто коли згода укласти договір одержана оферентом. Акцепт може бути скасовано, якщо повідомлення про скасування одержане оферентом раніше того моменту чи в той момент, коли акцепт мав би набути чинності.

3. Віденська Конвенція також визначає зобов'язання як продавця, так і покупця.

Відповідно до ст.30 Конвенції продавець зобов'язаний поставити товар, передати документи, що стосуються його, та передати право власності на товар відповідно до вимог договору та Конвенції. Конвенція досить детально передбачає вимоги щодо кожного з зазначених вище зобов'язань.

Обов'язком покупця є огляд отриманого товару і направлення продавцеві повідомлення про характер виявленої невідповідності.

Продавець повинен поставити товар вільним від будь-яких прав і домагань третіх осіб, крім тих випадків, коли покупець погодився прийняти товар, обтяжений таким правом чи домаганням.

Відповідно до ст.53 Конвенції покупець зобов'язаний сплатити вартість товару і прийняти поставку товару згідно з вимогами договору та Конвенції. При цьому зобов'язання покупця сплатити вартість включає вжиття таких заходів і додержання таких формальностей, які можуть вимагатися згідно з договором або згідно з законами і правилами для того, щоб зробити можливим здійснення платежу. Зобов'язання покупця прийняти поставку полягає в здійсненні ним усіх дій, яких можна було б розумно очікувати від нього для того, щоб дозволити продавцю здійснити поставку, та в прийнятті товару.

4. Втрата чи пошкодження товару після того як ризик перейшов на покупця, не звільняє його від зобов'язання сплатити ціну, якщо тільки втрата чи пошкодження не були викликані діями або неоглядом продавця.

Якщо договір купівлі-продажу передбачає перевезення товару і продавець не зобов'язаний передати його в якомусь визначеному місці, ризик переходить на покупця, коли товар здано першому перевізникові для

передачі покупцеві згідно з договором купівлі-продажу. Якщо продавець зобов'язаний здати товар перевізникові в якомусь визначеному місці, ризик не переходить на покупця, поки товар не зданий перевізникові в цьому місці. Та обставина, що продавець має право затримати товаророзпорядчі документи, не впливає на перехід ризику.

Покупець переймає на себе ризик щодо товару, проданого під час його перебування в дорозі з моменту укладання договору. Однак при певних обставинах покупець переймає на себе ризик з моменту здачі товару перевізникові, який видав документи, що підтверджують договір перевезення. Але якщо в момент укладення договору купівлі-продажу продавець знав або повинен був знати, що товар втрачено чи пошкоджено й не повідомив про це покупця, така втрата чи пошкодження припадають на ризик продавця.

Під збитками Конвенція розуміє як реальну шкоду, яка була завдана продавцю чи покупцю невиконанням зобов'язань другою стороною, так і упущену вигоду. Найчастіше збитками є різниця між договірною ціною за невиконаним контрактом і ціною за іншим, замінюючим договором. Враховуються також будь-які додаткові збитки.

5. Віденська Конвенція не передбачає такого інституту як відповідальність сторін договору. Проте фактично правила відповідальності у випадку невиконання або неналежного виконання договору міжнародної купівлі-продажу містяться в розділах, що регулюють зобов'язання продавця чи покупця і мають назву “засоби правового захисту у випадку порушення договору” в одному випадку продавцем, в іншому – покупцем. Засобами правового захисту є додаткові права, які виникають у потерпілої сторони до порушника, на якого покладаються додаткові обов'язки виконати вимоги потерпілої сторони, яка самостійно вирішує, яке право використати для захисту своїх інтересів¹.

Засоби правового захисту полягають у тому, що як покупець, так і продавець у випадку, якщо інша сторона не виконує яке-небудь із своїх зобов'язань за договором або за Конвенцією, може:

1. вимагати від іншої сторони реального виконання зобов'язання;
2. встановити додатковий строк розумної тривалості для виконання покупцем своїх зобов'язань.
3. заявити про розірвання договору за умови:
 - невиконання зобов'язань контрагентом є істотним порушенням договору.;
 - сторона не виконує свого зобов'язання протягом встановленого додаткового строку або заявляє, що вона не здійснить цього у такий строк.
4. Вимагати відшкодування збитків.

Спеціальними, характерними для виконання зобов'язань чи-то продавця, чи-то покупця є, зокрема, такі засоби. У випадку порушення договору

¹ Коломацька С.П. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні: правове регулювання та гарантії здійснення. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 288 с., С.74

продавцем, покупець, якщо товар не відповідає договору й незалежно від того, чи була вартість вже оплачена, може знизити ціну або у випадку поставки товару до встановленої дати покупець може відмовитися від прийняття поставки.

Віденська конвенція передбачає 2 можливі види порушення договору: істотне та передбачуване.

Сторона не несе відповідальності за невиконання будь-якого із своїх зобов'язань, якщо доведе, що воно було викликане перешкодою поза її контролем і що від неї нерозумно було очікувати прийняття до уваги цієї перешкоди під час укладення договору або уникнення чи подолання цієї перешкоди чи її наслідків. Звільнення від відповідальності, в даному випадку, залишається лише на той період, протягом якого існує дана перешкода.

Тема 6. Інші договори (контракти) у зовнішньоекономічних зв'язках

1. Бартерні договори у ЗЕД, їх правове регулювання і здійснення.
2. Договір лізингу судна. Договір фрахтування суден на певний час.
3. Договір консигнації: поняття і особливості використання у ЗЕД.

Література: базова: 1-6; допоміжна: 10,12,19,21,22,29,39,40,54,56,57

Конспект лекції:

1. Бартерний договір є різновидом договору міни і регулюється Цивільним кодексом України від 16 січня 2003 р. (статті 715, 716), Господарським кодексом України від 16 січня 2003 р. (стаття 293), Законом України від 23 грудня 1998 р. № 351-XIV “Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності”, постановою КМУ від 29.04.1999 р. № 756 “Про деякі питання регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності”.

Відповідно до Закону України “Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності” *товарообмінна (бартерна) операція у галузі ЗЕД* – це один з видів експортно-імпортних операцій, оформлених бартерним договором або договором із змішаною формою оплати, яким часткова оплата експортних (імпортних) поставок передбачена в натуральній формі, між суб'єктом ЗЕД України та іноземним суб'єктом господарської діяльності і передбачають збалансований за вартістю обмін товарами, роботами, послугами у будь-якому поєднанні, не опосередкований рухом коштів у готівковій або безготівковій формі.

2. Кодекс торговельного мореплавства України (КТМ) передбачає такі правові форми орендних відносин, як *договір чартеру (фрахтування) суден на певний час* (статті 203-214 КТМ) і *договір лізингу судна (морського лізингу)* - статті 215-221 КТМ.

За договором чартеру (фрахтування) судна на певний час судновласник зобов'язується за обумовлену плату (фрахт) надати судно фрахтувальнику для перевезення пасажирів, вантажів та для інших цілей торговельного

мореплавства на певний час. Надане фрахтувальнику судно може бути укомплектоване екіпажем (тайм-чартер) або не споряджене і не укомплектоване екіпажем (бербоут-чартер).

КТМ України, регулюючи відносини за договором лізингу судна, використовує також термін “договір морського лізингу”.

За договором лізингу судна власник судна (лізингодавець) зобов’язується передати фрахтувальнику (лізингоодержувачу) судно без екіпажу для використання з метою торговельного мореплавства на визначений термін, після закінчення якого до лізингоодержувача переходить право власності на судно.

Лізингоодержувач зобов’язується сплатити лізингову плату, в яку включаються плата за користування судном і його вартість за договором морського лізингу.

Відносини за договорами фрахтування судна на термін, фрахтування судна без екіпажу, лізингу, як і інших договорів у торговельному мореплавстві, регулюються переважно законодавством держави за згодою сторін. У разі відсутності згоди сторін щодо застосування права відносини сторін у договорах, що були розглянені, регулюються законодавством тієї держави, де заснована, має основне місце діяльності або постійного перебування сторона, що є:

- судновласником – у договорах фрахтування судна на термін і фрахтування судна без екіпажу;
- лізингодавцем – у договорі лізингу судна.

Сторонам надано право відійти у договорі від правил КТМ України, що стосуються відповідного договору, якщо цими правилами не встановлено інше (стаття 14 КТМ).

3. У зв’язку з потребами міжнародної комерційної практики виник договір консигнації. До послуг консигнаторів звертаються, як правило, при експорті машин, устаткування, запасних частин, товарів широкого споживання в тих випадках, коли важливо додержати час продажу, використати фактор негайної поставки товару.

Договір консигнації є різновидом договору комісії і не має спеціального законодавчого регулювання. Поняття цього договору базується на визначенні операції з реалізації товарів, відповідно до якої одна сторона (консигнатор) зобов’язується за дорученням другої сторони (консигнанта) протягом визначеного часу (терміну дії угоди консигнації) за обумовлену винагороду продати з консигнаційного складу від свого імені товари, які належать консигнанту. Таке визначення операції, що здійснюється під час виконання договору консигнації, міститься у Порядку продовження строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціями, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від від 29 грудня 2007 р. №1409.

Предметом договору консигнації є надання комплексу послуг змішаного характеру – юридичних та фактичних². Перш за все це – укладення правочинів з продажу товарів. Істотне значення мають також умови договору щодо зберігання і страхування товару, його демонстрації та рекламування. Саме обсяг і характер посередницьких послуг відрізняє консигнацію від договору комісії.

Важливою ознакою консигнаційного контракту є визначення території реалізації товарів. Відмінною особливістю консигнаційного контракту є те, що продаж товарів за ним здійснюється консигнатором з консигнаційного складу. Тому консигнатор зобов'язаний забезпечити розміщення і збереження товарів консигнанта на консигнаційному складі. Протягом усього строку консигнації поставлений товар залишається власністю консигнанта. Як правило, консигнатор утримує суму своєї винагороди із грошових надходжень за продані ним товари, а потім перераховує необхідну суму консигнанту.

Тема 6. Інші договори (контракти) у зовнішньоекономічних зв'язках

1. Договір доручення. Агентські договори.
2. Договір комерційної концесії (франчайзинг). Міжнародний франчайзинг.
3. Міжнародно-правове регулювання перевезень.

Література: базова: 1-6; допоміжна: 10,12,19,21,22,29,39,40,54,56,57

Конспект лекції:

1. Законодавче регулювання агентських відносин саме у сфері ЗЕД є обмеженим. Фактично окремо регламентується морське агентування – статті 116-119 КТМ України. В ЦК є ст. 243 “Комерційне представництво” в ГК - глава 31 “Комерційне посередництво (агентські відносини) у сфері господарювання”.

Згідно ст. 297 ГК, за агентським договором одна сторона (комерційний агент) зобов'язується надати послуги другій стороні (суб'єкту, якого представляє агент) в укладенні угод чи сприяти їх укладенню (надання фактичних послуг) від імені цього суб'єкта і за його рахунок. Таким чином, агент діє тільки від імені суб'єкта, якого він представляє.

На відміну від договорів доручення і комісії предметом агентського договору можуть бути не тільки дії, що тягнуть за собою юридичні наслідки, а й інші - фактичні дії, що не мають таких наслідків. Кінцевою метою агентського договору є встановлення договірних зобов'язань між принципалом і третіми особами. Разом з тим для досягнення цієї мети агент, крім укладення правочинів з третіми особами, здійснює рекламні заходи, маркетингові дослідження, пошук потенційних партнерів тощо.

Агентський договір створює три види відносин:

- між принципалом і агентом, що власне і є саме цим договором;

² Коломацька С.П. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні: правове регулювання та гарантії здійснення. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 288 с., С.89

- між агентом і третьою особою, що полягають в укладенні правочину з продажу чи купівлі товарів;
- між принципалом і третьою особою, що є правовим результатом дій агента.

Керівництво МТП рекомендує сторонам агентського договору у чітко висловленій формі погоджувати застосовне до їх договору право. При відсутності погодження між сторонами про застосоване право агентський договір, як правило, підпорядковується закону держави агента, тобто тієї держави, на території якої знаходиться комерційне підприємство агента. Типовий комерційний агентський контракт МТП передбачає, що у будь-якому випадку арбітри враховують обов'язкові правові норми законодавства країни перебування агента (ст. 23.3).

В Кодексі Торговельного мореплавства України було врегульовано **договір морського агентування** (глава 5, статті 116 - 119). За цим договором одна сторона – морський агент зобов'язується за винагороду надавати другій стороні - судновласнику або іншому довірителю послуги в галузі торговельного мореплавства.

Морське агентування здійснюють суб'єкти підприємництва, що мають ліцензію відповідно до чинного законодавства України.

2. У міжнародній комерційній практиці широко застосовується продаж товарів і послуг на умовах **франчайзингу**, тобто шляхом надання на договірній основі певних привілеїв, пільг, прав (**франшизи**). Еквівалентом цих понять є найменування "**комерційна концесія**", "**договір комерційної концесії**", які використані в українському законодавстві – глава 76 (статті 1115-1129) ЦК України і глава 36 (статті 366-376) ГК України.

Міжнародно-правове регулювання відносин за договором франчайзингу (комерційної концесії) базується на рекомендаціях Міжнародної торгової палати, що втілені у Типовому контракті франчайзингу (публікація МТП № 557), який спрямований на просування товарів і містить уніфіковані правила, що пропонуються учасникам цих правовідносин. Розробка зазначеного Типового контракта пов'язана з відсутністю міжнародної уніфікації з франчайзингу і необхідністю звернення до національного права.

Відповідно до ст. 1115 Цивільного кодексу України за договором комерційної концесії одна сторона (правоволоділець) зобов'язується надати другій стороні (користувачеві) за плату (винагороду) право користування відповідно до її вимог комплексом належних цій стороні прав з метою виготовлення та (або) продажу певного виду товару та (або) надання послуг.

Предметом договору комерційної концесії є право на використання об'єктів права інтелектуальної власності (торговельних марок, промислових зразків, винаходів, творів, комерційних таємниць тощо), комерційного досвіду та ділової репутації. Договором комерційної концесії може бути передбачено використання предмета договору із зазначенням або без зазначення території використання щодо певної сфери підприємницької діяльності.

Типовий контракт франчайзингу МТП пропонує сторонам два варіанти погодження застосовного права:

- відносини за контрактом регламентуються загальновизнаними у міжнародній торгівлі правилами і принципами права, у тому числі Принципами міжнародних комерційних договорів УНІДРУА;
- угода регламентується правом певної країни, яке обрали сторони.

3. Міжнародне правове регулювання перевезень диференціюється залежно від виду транспорту, яким здійснюється перевезення.

Міжнародні залізничні перевезення. Одним з основних договорів щодо регламентації залізничних перевезень є Угода про міжнародні перевезення (КОТІФ) 1980р.). Міжнародне залізничне сполучення і допуск залізничного обладнання для використання в міжнародному сполученні визначаються Правилами, які є Додатками до Конвенції.

У КОТІФ також передбачені граничні строки доставки вантажів, граничний розмір відповідальності залізниць у разі незбереження вантажів, що перевозяться у розрахункових одиницях МВФ - «спеціальних правах запозичення» (17 СПЗ на 1 кг ваги брутто).

Україна є учасницею також Угоди про міжнародне залізничне сполучення (СМГС) 1951 р. Відповідно до ст. 7 Угоди перевезення вантажів оформляється накладною. Угода визначає терміни доставки вантажів великою швидкістю і малою швидкістю. Угода (розд. V) докладно визначає види і форми відповідальності залізниць. Залізниця, яка прийняла вантаж до перевезення за накладною СМГС, відповідальна за виконання договору перевезення на всьому шляху проходження вантажу до видачі його на станцію призначення. Кожна наступна залізниця, беручи до перевезення вантаж разом з накладною, вступає тим самим в цей договір перевезення і приймає на себе виникають по ньому зобов'язання. Угода докладно регламентує порядок і розміри відшкодування за прострочення доставки вантажу, зниження якості вантажу, а також при повній або частковій втраті вантажу (ст. 25-27).

У 1989 р. укладена Конвенція про цивільну відповідальність за шкоду, заподіяну при перевезенні небезпечних вантажів автомобільним, залізничним та внутрішнім водним транспорт тому (КГПОГ). Мета цієї конвенції - встановити єдині правила, що забезпечують відповідне та якнайшвидше відшкодування шкоди, заподіяної під час перевезення небезпечних вантажів відповідними видами транспорту. Згідно зі ст. 5 суб'єктом відповідальності є перевізник, який з моменту інциденту несе відповідальність за шкоду, заподіяну будь-якими небезпечними вантажами під час їх перевезення, наприклад залізничним транспортом.

Міжнародні морські перевезення. Міжнародне перевезення вантажів морем здійснюється на основі договору. За договором міжнародної морської перевезення вантажу перевізник зобов'язується доставити вантаж, який йому передав або передасть відправник, в порт призначення і видати його

уповноваженій на одержання вантажу особі, а відправник або фрахтувальник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату (фрахт).

У березні 1978 р. в Гамбурзі прийнята **Конвенція ООН про морське перевезення вантажів**. Всі положення Конвенції носять імперативний характер. Вона застосовується до всіх договорів морського перевезення між двома різними державами, якщо: а) порт навантаження або розвантаження, передбачені в договорі морського перевезення, знаходяться в одній з держав - учасниць Конвенції, або б) один з опційних портів розвантаження, передбачених у договорі морського перевезення, є фактичним портом розвантаження й такий порт знаходиться в одній з держав - учасниць Конвенції, або в) коносамент чи інший документ, що підтверджує договір морського перевезення, виданий в одному з договірних держав, або г) коносамент чи інший документ, що підтверджує договір морського перевезення, передбачає, що договір повинен регулюватися положеннями Конвенції або законодавством будь-якої держави - учасниці Конвенції. Положення Конвенції 1978р. застосовуються незалежно від національної належності судна, перевізника, фактичного перевізника, вантажовідправника, вантажоодержувача чи іншої заінтересованої особи. Конвенція докладно регламентує питання відповідальності перевізника та вантажовідправника. Основні норми Конвенції включені в КТМ.

Організаційно-правових питань перевезення вантажів морем присвячений розділ V КТМ України 1995 р.

Міжнародні повітряні перевезення. Повітряний транспорт широко використовується для перевезення термінових, швидкопсувних цінних та інших вантажів, багажу і пошти. Міжнародні повітряні перевезення регламентуються в основному Конвенцією про Міжнародну цивільну авіацію 1944 р., до якої Україна приєдналася 10.08.1992, Конвенцією для уніфікації деяких правил, що стосуються міжнародних повітряних перевезень 1929 р. (Варшавська конвенція), що набула чинності в 1960 році (підписана виконавчим комітетом СРСР), двосторонніми договорами України і національним законодавством держав. У травні 1999 р. прийнята Монреальська конвенція про уніфікацію деяких правил міжнародних повітряних перевезень. Дата набрання чинності для України: 06.05.2009 У ній уточнено: поняття повітряних перевезень, обов'язки сторін, межі відповідальності в СПЗ (17), юрисдикція з вирішення спорів і т. д. Монреальська конвенція застосовується до міжнародного перевезення пасажирів, багажу або вантажу, яке здійснюється за винагороду за допомогою повітряного судна. Вона застосовується також до перевезень, здійснюваних за допомогою повітряного судна авіатранспортних підприємствам. Відповідно до ст. 1 Конвенції міжнародним перевезенням називається всяка перевезення, при якому місце відправлення і місце призначення незалежно від того, є чи є перерва у перевезенні або перевантаження, розташовані або на території двох держав-учасників, або на території однієї й тієї ж держави-учасника.

Міжнародні автомобільні перевезення. Основними договорами, що регламентують міжнародні автомобільні перевезення, є Конвенція про договір міжнародного дорожнього перевезення вантажів (КДПВ) 1956 р., до якої СРСР приєднався в 1983 році; Конвенція про дорожній рух 1968р., яку СРСР ратифікував в 1974 році, Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП 1975р., Європейська угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ) 1957 року (до якої Україна приєдналася відповідно до Закону України від 2 березня 2000 року).

Конвенція КДПГ передбачає, що договір перевезення вантажу автотранспортом повинен бути підтверджений накладної на перевезення вантажу. Вона має видаватися в трьох примірниках і підписуватися відправником і перевізником. Перший примірник видається відправнику, другий додається до товарів, а третій залишається у перевізника.

Накладна на перевезення вантажу є доказом укладення договору перевезення, її умов та отримання товарів перевізником (ст. 9).

Тема 7. Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності

1. Види, форми і підстави відповідальності у зовнішньоекономічній діяльності

2. Підстави звільнення від відповідальності. Обмеження відповідальності в окремих правовідносинах з іноземним елементом у сфері ЗЕД

3. Спеціальні санкції, що застосовуються до суб'єктів ЗЕД або іноземних суб'єктів господарської діяльності

Література: базова: 1-6; допоміжна: 12,16,20,23,24,28-33,46,47,62,63,67, 68,70

Конспект лекції:

1. В Законі України “Про зовнішньоекономічну діяльність” питанням відповідальності присвячено розділ VI, в якому визначені загальні засади, види та форми відповідальності суб'єктів ЗЕД, засади відповідальності України як держави, порядок здійснення відповідальності та спеціальні санкції за порушення базового або пов'язаних з ним законів України.

Закон розмежовує відповідальність України як держави та як суб'єкта ЗЕД. Відповідно до ст.33 Закону України “Про зовнішньоекономічну діяльність” можуть застосуватись такі види відповідальності: майнова та кримінальна.

Закон не вказує на можливість застосування адміністративної відповідальності, яка встановлена, зокрема Митним Кодексом України за порушення митних правил. Відповідно до Кодексу України про адміністративні правопорушення передбачена відповідальність посадових осіб за правопорушення у сфері ЗЕД.

Підставою господарсько-правової відповідальності суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності є вчинене ним правопорушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Протиправність поведінки сторін зовнішньоекономічного договору полягає в порушенні договірних зобов'язання, яке проявляється у невиконанні або неналежному виконанні умов, визначених змістом контракту.

Склад збитків при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності визначено в ст.33 базового Закону. До них Закон відносить прями, побічні збитки, упущену вигоду, матеріальне відшкодування моральної шкоди. Аналогічний склад збитків визначений і ч.1 ст.225 ГК України.

Відповідно до Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів), затвердженого наказом Мінекономіки та з питань європейської інтеграції України від 6 вересня 2001 р. № 201, в зовнішньоекономічному договорі (контракті) в розділі «Санкції та рекламації» мають бути чітко визначені розміри штрафних санкцій.

Адміністративним правопорушенням у сфері ЗЕД є порушення митних правил, якщо вони не тягнуть за собою кримінальну відповідальність.

Митний кодекс України від 13 березня 2012 року у розділі XVIII (статті 458-485) визначає поняття і види порушень митних правил та встановлює відповідальність за такі правопорушення. Крім того, велике коло адміністративних правопорушень передбачене чинним законодавством в сфері державного експортного контролю.

За Законом “Про зовнішньоекономічну діяльність” кримінальна відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності запроваджується тільки у випадках, передбачених кримінальним законодавством України. Підставою для застосування кримінальної відповідальності є вчинення злочину, тобто передбаченого Кримінальним кодексом України винного діяння (дії або бездіяльності), вчиненого суб'єктом злочину.

2. Відповідно до ч.4 ст.219 ГК України сторони зобов'язання можуть передбачити певні обставини, які через надзвичайний характер цих обставин є підставою для звільнення їх від господарсько-правової відповідальності у випадку порушення зобов'язання через дані обставини, а також порядок засвідчення факту виникнення таких обставин.

Відповідно до п.1.10 Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів), затвердженого наказом Мінекономіки та з питань європейської інтеграції України від 6 вересня 2001 р. № 201, розділ зовнішньоекономічного договору (контракту), який містить відомості про те, за яких випадків умови договору контракту) можуть бути не виконані сторонами (стихийні лиха, воєнні дії, ембарго, втручання з боку влади та інше) має назву «Форс-мажорні обставини».

Звільнення суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності від відповідальності в силу форс-мажорних обставин можливе не лише за договором (за погодженням між сторонами), але й за законом. При цьому різні

нормативно-правові акти виділяють різні умови, за яких обставина може бути визнана форс-мажорною.

Для звільнення від відповідальності у зв'язку з форс-мажорними обставинами необхідно довести існування таких обставин і їх вплив на здатність сторони зобов'язання виконати останнє.

Однією із особливостей відповідальності у сфері зовнішньоекономічної діяльності є випадки її **обмеження** в окремих правовідносинах з іноземним елементом³. Перш за все це стосується міжнародних перевезень вантажів. Більшість міжнародних транспортних конвенцій передбачають межу відповідальності перевізника за втрату, нестачу, пошкодження чи псування вантажу. Так, Женевською конвенцією про договір міжнародного дорожнього перевезення вантажів (КДПВ), підписаної у Женеві 19 травня 1956 р., із змінами згідно з Протоколом від 5 лютого 1978 р., встановлено, що розмір відповідальності перевізника за повну чи часткову втрату вантажу не може перевищувати 8,33 розрахункових одиниці за 1 кг. відсутньої ваги брутто (ст. 23).

Обмеження відповідальності передбачено законодавством стосовно інших зовнішньоекономічних зобов'язань. Так, за Законом України від 23 грудня 1998 року «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності», загальний розмір нарахованої пені за порушення суб'єктом ЗЕД строків ввезення товарів, що імпортуються за бартерним договором, не може перевищувати розміру заборгованості (ст.3). Аналогічна норма міститься і в Законі України від 23 вересня 1994 року «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті», за яким загальний розмір нарахованої пені за порушення резидентами встановлених відповідним Законом строків не може перевищувати суми неoderжаної виручки (вартості недопоставленого товару) (ст.4).

3. Відповідно до статті 37 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність»² до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іноземних суб'єктів господарської діяльності за порушення цього або пов'язаних з ним законів України можуть бути застосовані спеціальні санкції. Серед них: :

- штрафи за несвоєчасне виконання або невиконання обов'язків згідно з цим або пов'язаних з ним законів України. Розмір таких штрафів визначається відповідними законами та / або рішеннями судових органів України;

- застосування індивідуального режиму ліцензування у випадках порушення такими суб'єктами цього Закону та/або пов'язаних з ним законів України, що встановлюють певні заборони, обмеження або порядок здійснення зовнішньоекономічних операцій;

³ Коломацька С.П. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні: правове регулювання та гарантії здійснення. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 288 с., С.115

- тимчасове зупинення зовнішньоекономічної діяльності у випадках порушення цього Закону або пов'язаних з ним законів України, здійснення дій, які можуть зашкодити інтересам національної економічної безпеки.

Механізм застосування спеціальних санкцій детально врегульований також Положенням про порядок застосування до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності спеціальних санкцій, передбачених статтею 37 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», затвердженим наказом Міністерства економіки від 17 квітня 2000 р. № 52.

Тема 8. Правове регулювання вирішення спорів між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності

1. Визначення компетентного суду для вирішення спорів, що виникають при здійсненні ЗЕД..
2. Арбітражна угода, її зміст, форма та порядок укладання.
3. Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України
4. Визнання і виконання рішень іноземних судів і арбітражів

Література: базова: 1-6; **допоміжна:** 3,4,9,12,13,20,27,28,34-38,46,50,52,64-70

Конспект лекції:

I. Відповідно до статті 38 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» спори, що виникають між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, іноземними суб'єктами господарської діяльності у процесі такої діяльності можуть розглядатися судами України, а також за згодою сторін спору Міжнародним комерційним арбітражним судом та Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України та іншими органами вирішення спору, якщо це не суперечить чинним законам України або передбачено міжнародними договорами України.

Таким чином, спори між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності можуть бути вирішені такими способами: звернення до національних судових органів; звернення до Міжнародного комерційного арбітражного суду та Морської арбітражної комісії при Торгово-промисловій палаті України; звернення до інших органів вирішення спору.

Міжнародний комерційний арбітраж (третейський суд) може бути утворений спеціально для розгляду окремої справи (ad hoc – для цього) або як постійно діюча арбітражна установа (інституційний арбітраж). Постійно діючі арбітражі створюються при торгових, торгово-промислових палатах країн, біржах, асоціаціях тощо.

Ратифікація Україною Вашингтонської конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами (Закон від 16 березня 2000 р. № 1547-III) поширила можливості захисту прав іноземних інвесторів в Україні і українських інвесторів за кордоном. Конвенцією

засновано Міжнародний центр по врегулюванню інвестиційних спорів, метою якого є забезпечення вирішення через примирення і арбітраж інвестиційних спорів між Договірними державами і інвесторами інших Договірних держав. Зазначений Центр є прикладом «інших органів вирішення спору, що передбачені міжнародними договорами».

2. Умовою арбітражного (третейською) порядку вирішення спору є угода сторін про його передачу на розгляд арбітражу. Поняття арбітражної угоди міститься у Законі України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Відповідно до ст. 7 якого це - угода сторін про передачу до арбітражу всіх або певних спорів, які виникли або можуть виникнути між ними у зв'язку з будь-якими конкретними правовідносинами, незалежно від того, чи мають вони договірний характер.

Основною вимогою, що пред'являється до арбітражної угоди законодавством більшості країн, у тому числі й України, є вимога про додержання письмової форми⁴. Відповідно до тієї ж ст. 7 Закону угода вважається укладеною в письмовій формі, якщо вона міститься в документі, підписаному сторонами, або укладена шляхом обміну листами, повідомленнями по телетайпу, телеграфу або з використанням інших засобів електрозв'язку, що забезпечують фіксацію такої угоди, або шляхом обміну позовною заявою та відзивом на позов, в яких одна із сторін стверджує наявність угоди, а інша проти цього не заперечує. Посилання в угоді на документ, що містить арбітражне застереження є арбітражною угодою за умови, що угода укладена у письмовій формі і це посилання є таким, що робить згадане застереження частиною угоди. Таким чином, враховані усі можливі варіанти, що забезпечують письмову форму арбітражної угоди.

Основною умовою арбітражної угоди є закріплення домовленості між сторонами про передачу спору, що виник або може виникнути у майбутньому між цими ж сторонами на розгляд та вирішення комерційного арбітражного суду.

3. Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України є самостійною постійно діючою арбітражною установою (третейським судом), що здійснює свою діяльність згідно Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Зазначений Закон застосовується до міжнародного комерційного арбітражу, якщо місце арбітражу знаходиться на території України, за окремими винятками, коли воно може знаходитись і за кордоном (ст. 1). Правовий статус Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України визначається Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Положення про відповідний орган міститься в додатку, який затверджений Законом України «Про міжнародний комерційний арбітраж». Регламентом Міжнародного

⁴ Коломацька С.П. Зовнішньоекономічна діяльність в Україні: правове регулювання та гарантії здійснення. Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 288 с., С.139-140

комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України визначаються процесуальні та організаційні положення щодо прийняття, розгляду та вирішення спорів МКАС при ТПП України.

4. Рішення іноземного суду визнається та виконується в Україні, якщо його визнання та виконання передбачено міжнародними договорами України або за принципом взаємності. В Україні порядок визнання та виконання рішень іноземних судів та арбітражів передбачено розділом IX ЦПК. України.

Визначено компетентну владу, до якої необхідно звертатись особі, що пред'являє до визнання і виконання іноземне судове рішення. Це – суд за місцем проживання (перебування) або місцезнаходженням боржника. Якщо боржник не має місця проживання (перебування) або місцезнаходження на території України чи воно невідоме, питання про надання дозволу на примусове виконання рішення іноземного суду розглядається судом за місцезнаходженням в Україні майна боржника.

На підставі рішення іноземного суду та ухвали про надання дозволу на його примусове виконання, що набрала законної сили, відповідний суд видає виконавчий лист, який надсилається для виконання у порядку, передбаченому Законом України “Про виконавче провадження”. Таким чином, визнане у судовому порядку іноземне судове рішення прирівнюється до рішення національного суду і його примусове виконання здійснюється у загальному порядку.

Практичні заняття та завдання для самостійної роботи для студентів денної форми навчання

Практичні (семінарські) заняття з навчальної дисципліни «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності» для студентів спеціальності “Право” спеціалізації «Господарське та адміністративне право і процес» проводяться згідно з навчальним планом Факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Мета практичних (семінарських) занять – засвоїти теоретичні положення навчальної дисципліни, понятійно -категоріальний апарат, виробити у студентів вміння правильно орієнтуватися, застосовувати норми чинного національного та міжнародного законодавства, що регулюють здійснення зовнішньоекономічної діяльності, а також складати процесуальні документи, що використовуються при юридичному супроводженні захисту прав і законних інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Для підготовки до практичних (семінарських) занять необхідно використовувати конспекти лекцій, рекомендовану літературу, чинне законодавство з відповідної теми та судову практику.

Тема 1. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: поняття, об'єкт та джерела

Заняття 1 має на меті формування у студентів знань щодо основних (базових) категорій навчальної дисципліни «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності» та джерел, що використовуються в цій сфері

Питання для обговорення

1. Місце дисципліни в системі інших правових дисциплін.
2. Принципи зовнішньоекономічної діяльності та їх сутність.
3. Міжнародні джерела правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
4. Джерела права України, що застосовуються у зовнішньоекономічних відносинах.

Завдання на СРС:

1. Проаналізувавши Конституцію України, Господарський кодекс України, Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність», Закон України «Про міжнародне приватне право» дайте відповіді на такі питання:

- Як чинні нормативно-правові акти визначають поняття «зовнішньоекономічна діяльність»?

- Що означає поняття «іноземний елемент» в ЗЕД?

2. Співставити принципи зовнішньоекономічної діяльності, закріплені в Господарському кодексі України та в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» з принципами господарювання, закріпленими в Господарському кодексі України. Зробіть узагальнюючий висновок.

3. *Розв'язати ситуаційні завдання:*

Товариство з обмеженою відповідальністю «Карс» зареєстроване як юридична особа, в статутних документах якої закріплено право здійснювати всі види зовнішньоекономічних операцій. Обласне управління статистики в своєму листі до ТОВ «Карс» висунуло вимогу, що підприємство має здійснювати експортно-імпорتنі операції лише з харчовими продуктами.

ТОВ «Карс» звернулося до суду з вимогою визнання такої вимоги незаконною та скасування листа як такого, що порушує право ТОВ «Карс» вільно обирати види зовнішньоекономічної діяльності, що не заборонені законом.

Затитання:

1. Чи порушуються в даній ситуації основні засади державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності? Якщо так, то які?

2. В яких випадках можливе обмеження зовнішньоекономічної діяльності?

3. Чи правомірні дії обласного управління статистики?

Яке рішення має винести суд?

Література: базова: 1-6; допоміжна: 6,12,13,16-18, 20,25,27,28,29,38,51

Тема 2. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Заняття 2 має на меті закріплення у студентів знань щодо тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, напрямів державного контролю за зовнішньоекономічними операціями, основних положень валютного регулювання, державного експортного контролю, має своєю тематикою «Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності»

Питання для обговорення:

1. Поняття, види та принципи зовнішньоекономічної діяльності
2. Правовий режим ліцензування та квотування експорту (імпорту) товарів (робіт, послуг) та порядок його запровадження.
3. Інші заходи нетарифного регулювання ЗЕД.
4. Контроль за додержанням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності антимонопольного законодавства та відповідальність за його порушення. Поняття недобросовісної конкуренції при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.
5. Поняття та види правових режимів зовнішньоекономічної діяльності

Завдання на СРС:

1. Які повноваження мають державні органи в сфері регулювання зовнішньоекономічною діяльністю?
2. В чому полягає тарифне регулювання ЗЕД?
3. Які Вам відомі види мит?
4. Поняття і підстави здійснення експортного контролю в Україні. Що розуміється під поняттями «міжнародна передача товарів», «товари подвійного використання», «товари військового призначення»?

5. Розв'яжіть ситуаційне завдання:

Товариство з обмеженою відповідальністю "Стікс" в процесі своєї діяльності, окрім іншого, здійснює імпорт цукру. Імпорт зазначеного товару здійснюється в режимі вільної торгівлі. За заявою одного з підприємств відносно ТОВ "Стікс" було розпочато спеціальне розслідування щодо здійснення ним демпінгу при імпорті цукру в Україну. За рішенням Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі відповідно до наказу Міністерства економіки України до ТОВ "Стікс" було застосовано антидемпінгові заходи.

Питання:

1. Чи буде під час дії антидемпінгових заходів при здійсненні імпорту цукру в Україну стягуватися ввізне мито?
2. Які антидемпінгові заходи Ви знаєте?
3. Розкрийте правовий статус Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі.

Література: базова: 1-6; допоміжна: 1,3,5,6,8,11,12,14,15,20,23,26-28,32,33,35-37,41-44,46-49,57,60,63

Тема 3. Правовий статус суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

Заняття 3 спрямоване на визначення правового статусу суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, засвоєння їх видів, прав та обов'язків при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності та виявлення можливих варіантів їх поведінки для легітимації діяльності в зовнішньоекономічній сфері

Питання для обговорення:

1. Поняття та склад суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності відповідно до законодавства України.
2. Право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності та механізм його реалізації. Акредитація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в митних органах.
3. Поняття і способи здійснення легалізації іноземних офіційних документів.
4. Представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні. Поняття постійного представництва нерезидента в Україні.

Завдання на СРС:

1. . Визначте зміст понять: «постійне місце проживання» і «постійне місце знаходження» суб'єктів ЗЕД з законодавчим обґрунтуванням.
2. Які правові наслідки набуття статусу підприємства з іноземними інвестиціями?
3. Випишіть основні положення Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів (Гаага, 1961р.) суб'єктів ЗЕД.
4. Скласти перелік вимог, що пред'являються до суб'єктів міжнародних передач товарів відповідно до законодавства України.
5. *Розв'язати ситуаційне завдання:*

В процесі розгляду спору між австрійською фірмою і українським господарським товариством в суді виникло питання про визначення статусу іноземної особи. Позивач (австрійська фірма) вважав, що за відсутності угоди сторін суд має застосувати до договору право країни позивача. Однак позивач не надав суду свідоцтво про свій правовий статус. Відповідач (українське господарське товариство) стверджував, що позивач не зареєстрований в Австрії як юридична особа і у зв'язку з цим, його посилання на австрійське законодавство недоречне.

Питання:

1. Якими документами і відповідно до законодавства якої країни може бути підтверджена національність іноземної особи?
Який нормативно-правовий акт України закріплює положення щодо цього питання?

Література: базова: 1-6; допоміжна: 7,12,16,20,27,28,33,38,40, 44,45, 55,58,59

Тема 4. Загальні положення про зовнішньоекономічні договори (контракти) суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та право, що до них застосовується

Заняття 4 має на меті засвоєння знань щодо загальних положень про зовнішньоекономічні договори (контракти) суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та право, що до них застосовується

Питання для обговорення:

1. Поняття зовнішньоекономічного правочину, договору (контракту).
2. Контракти суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, правила їх укладання.
3. Законодавчі вимоги щодо форми і змісту.
4. Колізійні питання зовнішньоекономічних контрактів. Вибір права. Поняття автономії волі сторін.

Завдання на СРС:

1. Згідно із Законом України “Про міжнародне приватне право” від 23.06.2005 р. зазначити критерії, за якими визначається застосовуване право для регулювання взаємовідносин сторін за зовнішньоекономічним договором (контрактом).
2. Розв’язати ситуаційне завдання, запропоноване викладачем
3. Підготувати відповіді на питання:
 - Хто підписує зовнішньоекономічний договір (контракт)?
 - Чим регламентується та який порядок розрахунків резидентів та нерезидентів за зовнішньоекономічними операціями?

Література: базова: 1-6; допоміжна: 10,12,13,19,20,21,28,38,50,53,54,61,70

Тема 5. Договір міжнародної купівлі-продажу товарів

Заняття 5 спрямоване на засвоєння знань відносно договору міжнародної купівлі – продажу товарів та формування навичок щодо застосування положень Віденської конвенції про договори міжнародної купівлі-продажу товарів.

Питання для обговорення:

1. Конвенція ООН “Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів” (Відень 1980 р.). Сфера застосування та загальні положення.
2. Укладення договору міжнародної купівлі-продажу товарів.
3. Зобов’язання сторін за договором та правові наслідки їх невиконання.
4. Система відповідальності сторін за Конвенцією. Підстави звільнення від відповідальності.

Завдання на СРС:

1. Коли і з яким застереженням Україна ратифікувала Віденську конвенцію ООН?
2. Визначте поняття “істотне порушення договору” та “передбачуване порушення договору” за Віденською конвенцією.
3. Визначте випадки, в яких потерпіла сторона може заявити про розірвання договору міжнародної купівлі-продажу товарів.
4. Розв’язати ситуаційні завдання, запропоновані викладачем

Література: базова: 1-6; допоміжна: 2,10,12,13,19,20,50,67,68

Тема 6. Інші договори (контракти) у зовнішньоекономічних зв’язках

Заняття 6 спрямоване на з’ясування особливостей окремих видів договорів у зовнішньоекономічних зв’язках, зокрема договору міни (бартеру),

франчайзингу, агентських договорів, а також формування навичок щодо вибору застосовного права при виникненні спірних ситуацій, пов'язаних з виконанням таких договорів, його тематикою є «Інші договори (контракти) у зовнішньоекономічних зв'язках»

Питання для обговорення:

1. Правовий режим здійснення товарообмінних (бартерних) операцій у сфері ЗЕД.
2. Використання договору оренди у зовнішньоекономічних зв'язках.
3. Посередницькі договори у зовнішньоекономічній діяльності.
4. Договір консигнації: поняття і правове регулювання.
5. Договір комерційної концесії (франчайзинг) у зовнішньоекономічних зв'язках.

Завдання на СРС:

1. : Посилаючись на чинне міжнародно-правове і вітчизняне законодавство дайте визначення таких понять:

- Консигнація - ...
 - Агент - ...
 - Принципал - ...
 - Франшиза - ...
 - Морський лізинг - ...
2. Порівняйте договір лізингу судна та договір фрахтування судна.
 3. Визначте сутність колізійних прив'язок (формул прикріплення):
Lex arbitri і Lex fori.
 4. Визначте правовий статус агента за договором морського агентування
 5. Дайте визначення поняття “застереження про публічний порядок”.
 6. Складіть таблицю: види договорів (контрактів), що укладаються суб'єктами ЗЕД у сфері перевезень вантажів та законодавчі акти, які регулюють порядок їх укладання.

Література: базова: 1-6; допоміжна: 10,12,19,21,22,29,39,40,54,56,57

Тема 7. Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності

Заняття 7 має на меті засвоєння знань щодо порядку притягнення до відповідальності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, видів відповідальності у зовнішньоекономічній діяльності та санкцій, що можуть застосовуватися до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, присвячене темі «Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності»

Питання для обговорення:

1. Види і форми відповідальності у зовнішньоекономічній діяльності. Підстави її застосування.
2. Умови звільнення від відповідальності. Поняття та зміст форс-мажорних застережень.
3. Межі відповідальності, встановлені для окремих зобов'язань з іноземним елементом.

Завдання на СРС:

1. Які форс-мажорні застереження зазначаються у зовнішньоекономічних договорах (контрактах)? Підготувати відповідну частину контракту.
2. Які органи уповноважені застосовувати спеціальні санкції до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності?
3. Виписати, за які правопорушення у сфері ЗЕД застосовується адміністративна відповідальність?
4. Виписати, за які правопорушення у сфері ЗЕД застосовується кримінальна відповідальність?

Література: базова: 1-6; допоміжна: 12,16,20,23,24,28-33,46,47,62,63,67,68, 70

Тема 8. Правове регулювання вирішення спорів між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності

Заняття 8 спрямоване на засвоєння студентами порядку та особливостей вирішення спорів між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, формування знань щодо вирішення спорів міжнародними комерційними арбітражами, має своєю темою «Правове регулювання вирішення спорів між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності»

Питання для обговорення:

1. Способи вирішення спорів між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності
2. Поняття, компетенція та види міжнародного комерційного арбітражу.
3. Вимоги до арбітражної угоди та арбітражних застережень
4. Характеристика основних положень Вашингтонської конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами і іноземними особами (1965 р.).

Завдання на СРС:

1. *Посилаючись на чинне законодавство України, дайте визначення таких понять:*

- Компетентний суд для вирішення спору у зовнішньоекономічній діяльності – ...
 - Міжнародний комерційний арбітраж – ...
 - Арбітражна угода (арбітражне застереження) –
2. Визначити підстави припинення арбітражного розгляду у Міжнародному комерційному арбітражному суді за законодавством України.
 3. Чи може бути припинений арбітражний розгляд за заявою відповідача?
 4. Підготувати заяву до МКАС при ТПП України за фабулою, наданою викладачем

Література: базова: 1-6; допоміжна: 3,4,9,12,13,20,27,28,34-38,46,50,52,64-70

Заняття 9 спрямоване на здійснення підсумкового контролю рівня засвоєних знань (модульна контрольна робота; залік)

Практичні заняття та завдання для самостійної роботи для студентів заочної форми навчання

Заняття 1 має на меті засвоєння знань щодо загальних положень про зовнішньоекономічні договори (контракти) суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, умови визначення права, що до них застосовується, а також знань відносно договору міжнародної купівлі – продажу товарів та формування навичок щодо застосування положень Віденської конвенції про договори міжнародної купівлі-продажу товарів.

Тема 4. Загальні положення про зовнішньоекономічні договори (контракти) суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та право, що до них застосовується

1. Поняття зовнішньоекономічного правочину, договору (контракту).
2. Контракти суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, правила їх укладання.
3. Законодавчі вимоги щодо форми і змісту.
4. Колізійні питання зовнішньоекономічних контрактів. Вибір права. Поняття автономії волі сторін.

Література: базова: 1-6; допоміжна: 10,12,13,19,20,21,28,38,50,53,54,61,70

Завдання на СРС:

1. Згідно із Законом України “Про міжнародне приватне право” від 23.06.2005 р. зазначити критерії, за якими визначається застосовуване право для регулювання взаємовідносин сторін за зовнішньоекономічним договором (контрактом).
2. Розв'язати ситуаційне завдання, запропоноване викладачем
3. Підготувати відповіді на питання:
 - Хто підписує зовнішньоекономічний договір (контракт)?
 - Чим регламентується та який порядок розрахунків резидентів та нерезидентів за зовнішньоекономічними операціями?

Тема 5. Договір міжнародної купівлі-продажу товарів

1. Конвенція ООН “Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів” (Відень 1980 р.). Сфера застосування та загальні положення.
2. Укладення договору міжнародної купівлі-продажу товарів.
3. Зобов'язання сторін за договором та правові наслідки їх невиконання.
4. Система відповідальності сторін за Конвенцією. Підстави звільнення від відповідальності.

Література: базова: 1-6; допоміжна: 2,10,12,13,19,20,50,67,68

Завдання на СРС:

1. Коли і з яким застереженням Україна ратифікувала Віденську конвенцію ООН?
2. Визначте поняття “істотне порушення договору” та “передбачуване порушення договору” за Віденською конвенцією.
3. Визначте випадки, в яких потерпіла сторона може заявити про розірвання договору міжнародної купівлі-продажу товарів.
4. Розв’язати ситуаційні завдання, запропоновані викладачем

Заняття 2 має на меті засвоєння знань щодо порядку притягнення до відповідальності суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності, видів відповідальності у зовнішньоекономічній діяльності, санкцій, що можуть застосовуватися до суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності, порядку та особливостей вирішення спорів між суб’єктами зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі міжнародними комерційними арбітражами.

Тема 7. Відповідальність у зовнішньоекономічній діяльності

1. Види і форми відповідальності у зовнішньоекономічній діяльності. Підстави її застосування.
2. Умови звільнення від відповідальності. Поняття та зміст форс-мажорних застережень.
3. Межі відповідальності, встановлені для окремих зобов’язань з іноземним елементом.

Література: базова: 1-6; допоміжна: 12,16,20,23,24,28-33,46,47,62,63,67,68, 70

Завдання на СРС:

1. Які форс-мажорні застереження зазначаються у зовнішньоекономічних договорах (контрактах)? Підготувати відповідну частину контракту.
2. Які органи уповноважені застосовувати спеціальні санкції до суб’єктів зовнішньоекономічної діяльності?
3. Виписати, за які правопорушення у сфері ЗЕД застосовується адміністративна відповідальність?
4. Виписати, за які правопорушення у сфері ЗЕД застосовується кримінальна відповідальність?

Тема 8. Правове регулювання вирішення спорів між суб’єктами зовнішньоекономічної діяльності

1. Способи вирішення спорів між суб’єктами зовнішньоекономічної діяльності
2. Поняття, компетенція та види міжнародного комерційного арбітражу.
3. Вимоги до арбітражної угоди та арбітражних застережень

4. Характеристика основних положень Вашингтонської конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами і іноземними особами (1965 р.).

Література: базова: 1-6; допоміжна: 3,4,9,12,13,20,27,28,34-38,46,50,52,64-70

Завдання на СРС:

1. *Посилаючись на чинне законодавство України, дайте визначення таких понять:*

- Компетентний суд для вирішення спору у зовнішньоекономічній діяльності – ...

- Міжнародний комерційний арбітраж – ...

- Арбітражна угода (арбітражне застереження) –

2. Визначити підстави припинення арбітражного розгляду у Міжнародному комерційному арбітражному суді за законодавством України.

3. Чи може бути припинений арбітражний розгляд за заявою відповідача?

4. Підготувати заяву до МКАС при ТПП України за фабулою, наданою викладачем

Завдання на самостійну роботу з тем, за якими не заплановані практичні заняття у заочної форми навчання:

Тема 1. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: поняття, об'єкт та джерела

Завдання на СРС:

4. Проаналізувавши Конституцію України, Господарський кодекс України, Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність», Закон України «Про міжнародне приватне право» дайте відповіді на такі питання:

- Як чинні нормативно-правові акти визначають поняття «зовнішньоекономічна діяльність»?

- Що означає поняття «іноземний елемент» в ЗЕД?

5. Співставити принципи зовнішньоекономічної діяльності, закріплені в Господарському кодексі України та в Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність» з принципами господарювання, закріпленими в Господарському кодексі України. Зробіть узагальнюючий висновок.

6. *Розв'язати ситуаційні завдання:*

Товариство з обмеженою відповідальністю “Карс” зареєстроване як юридична особа, в статутних документах якої закріплено право здійснювати всі види зовнішньоекономічних операцій. Обласне управління статистики в своєму листі до ТОВ “Карс” висунуло вимогу, що підприємство має здійснювати експортно-імпортні операції лише з харчовими продуктами.

ТОВ “Карс” звернулося до суду з вимогою визнання такої вимоги незаконною та скасування листа як такого, що порушує право ТОВ “Карс”

вільно обирати види зовнішньоекономічної діяльності, що не заборонені законом.

Запитання:

4. Чи порушуються в даній ситуації основні засади державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності? Якщо так, то які?

5. В яких випадках можливе обмеження зовнішньоекономічної діяльності?

6. Чи правомірні дії обласного управління статистики?

Яке рішення має винести суд?

Література: базова: 1-6; допоміжна: 6,12,13,16-18, 20,25,27,28,29,38,51

Тема 2. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Завдання на СРС:

1. Які повноваження мають державні органи в сфері регулювання зовнішньоекономічною діяльністю?
2. В чому полягає тарифне регулювання ЗЕД?
3. Які Вам відомі види мит?
4. Поняття і підстави здійснення експортного контролю в Україні. Що розуміється під поняттями «міжнародна передача товарів», «товари подвійного використання», «товари військового призначення»?
5. ***Розв'яжіть ситуаційне завдання:***

Товариство з обмеженою відповідальністю “Стікс” в процесі своєї діяльності, окрім іншого, здійснює імпорт цукру. Імпорт зазначеного товару здійснюється в режимі вільної торгівлі. За заявою одного з підприємств відносно ТОВ “Стікс” було розпочато спеціальне розслідування щодо здійснення ним демпінгу при імпорті цукру в Україну. За рішенням Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі відповідно до наказу Міністерства економіки України до ТОВ “Стікс” було застосовано антидемпінгові заходи.

Питання:

1. Чи буде під час дії антидемпінгових заходів при здійсненні імпорту цукру в Україну стягуватися ввізне мито?

2. Які антидемпінгові заходи Ви знаєте?

3. Розкрийте правовий статус Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі.

Література: базова: 1-6; допоміжна: 1,3,5,6,8,11,12,14,15,20,23,26-28,32,33,35-37,41-44,46-49,57,60,63

Тема 3. Правовий статус суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності

Завдання на СРС:

6. . Визначте зміст понять: «постійне місце проживання» і «постійне місце знаходження» суб'єктів ЗЕД з законодавчим обґрунтуванням.

7. Які правові наслідки набуття статусу підприємства з іноземними інвестиціями?

8. Випишіть основні положення Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів (Гаага,1961р.) суб'єктів ЗЕД.

9. Скласти перелік вимог, що пред'являються до суб'єктів міжнародних передач товарів відповідно до законодавства України.

10. *Розв'язати ситуаційне завдання:*

В процесі розгляду спору між австрійською фірмою і українським господарським товариством в суді виникло питання про визначення статусу іноземної особи. Позивач (австрійська фірма) вважав, що за відсутності угоди сторін суд має застосувати до договору право країни позивача. Однак позивач не надав суду свідоцтво про свій правовий статус. Відповідач (українське господарське товариство) стверджував, що позивач не зареєстрований в Австрії як юридична особа і у зв'язку з цим, його посилення на австрійське законодавство недоречне.

Питання:

2. Якими документами і відповідно до законодавства якої країни може бути підтверджена національність іноземної особи?

Який нормативно-правовий акт України закріплює положення щодо цього питання?

Література: базова: 1-6; допоміжна: 7,12,16,20,27,28,33,38,40, 44,45, 55,58,59

Тема 6. Інші договори (контракти) у зовнішньоекономічних зв'язках **Завдання на СРС:**

1. *: Посилаючись на чинне міжнародно-правове і вітчизняне законодавство дайте визначення таких понять:*

- Консигнація - ...
- Агент - ...
- Принципал - ...
- Франшиза - ...
- Морський лізинг - ...

2. Порівняйте договір лізингу судна та договір фрахтування судна.

3. Визначте сутність колізійних прив'язок (формул прикріплення):
Lex arbitri і Lex fori.

4. Визначте правовий статус агента за договором морського агентування

5. Дайте визначення поняття “застереження про публічний порядок”.

6. Складіть таблицю: види договорів (контрактів), що укладаються суб'єктами ЗЕД у сфері перевезень вантажів та законодавчі акти, які регулюють порядок їх укладання.

Література: базова: 1-6; допоміжна: 10,12,19,21,22,29,39,40,54,56,57

VI. Самостійна робота

Самостійна робота студента денної форми навчання передбачає самостійне, на основі рекомендованої навчальної та наукової літератури, опрацювання та засвоєння окремих положень дисципліни. Завдання на самостійну роботу в межах кожної теми наведені в межах практичних занять.

Навчальним планом не передбачено окремих тем для самостійного опрацювання студентами. Перевірка рівня засвоєння матеріалу таких тем проводиться в процесі обговорення питань із логічно споріднених тем дисципліни на аудиторних заняттях.

На самостійне опрацювання студентами заочної форми навчання виносяться окремі питання змісту навчального матеріалу, неопрацьованого на лекціях і практичному занятті, виконання домашньої контрольної роботи.

VII. Індивідуальні завдання

У процесі вивчення тем навчальної дисципліни з метою поглибленого вивчення та аналізу окремих проблем, студентам денної форми навчання пропонується опрацювання деяких питань у формі підготовки рефератів. Теми можливих рефератів оголошуються під час аудиторних занять та готуються за бажанням студента.

При роботі над підготовкою реферату, студент вирішує два основні завдання:

- а) більш глибоко та повно вивчає визначену правову проблему;
- б) набуває навичок щодо:
 - аналізу законодавства та наукових розробок із запропонованої теми, та їх узагальнення;
 - вміння критично ставитися до тієї чи іншої точки зору та можливостей висловлення власної точки зору;
 - можливостей виявлення прогалин у законодавстві та визначення шляхів їх вирішення;
 - аналізу існуючої судової практики.

Перед тим як розпочати підбирати літературу, студент повинен мати загальне уявлення щодо змісту теми. Для цього необхідно поновити у пам'яті матеріал, якщо він вже вивчався (лекції, семінари, консультації). Якщо тема ще не вивчалася – отримати консультацію у викладача.

Підготовлений студентом реферат повинен включати існуючі наукові точки зору, огляд чинного законодавства, аналіз судової та арбітражної практики та власний погляд щодо шляхів вирішення існуючого питання в сфері правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності та/або врахування зроблених висновків в подальшому.

Робота повинна бути правильно оформлена: мати титульний аркуш, безпосередньо текст реферату (максимум 20 сторінок), на останніх сторінках необхідно навести список використаних джерел. Приблизна тематика рефератів наводиться у додатку 1.

Опрацьовуючи навчальний матеріал дисципліни «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності», студенти заочної форми навчання виконують індивідуальне завдання – домашню контрольну роботу (ДКР).

Метою виконання ДКР є засвоєння понятійного апарату навчальної дисципліни, формування вмінь логічного та послідовного викладення теоретичного матеріалу з дисципліни; аргументування власної правової позиції;

застосовування положень чинного законодавства при вирішенні ситуаційних задач.

Виконання ДКР розвиває навички самостійної роботи з навчальною та науковою літературою, сприяє формуванню вміння використовувати знання для вирішення відповідних практичних завдань.

Терміни видачі, виконання і здачі ДКР визначаються графіком, що розробляється випусковою кафедрою на кожний семестр. Варіанти ДКР наводяться у додатку 2.

VIII. Контрольні роботи

Метою проведення модульної контрольної роботи є виявлення рівня засвоєних знань та опанування навчальної дисципліни. Після вивчення кредитного модуля студенти виконують контрольну (модульну) роботу, яка складається з теоретичних питань, що виносяться на залік (наводяться в додатку 3), та тестових завдань (орієнтовні тестові завдання наводяться в додатку 4).

IX. Методичні рекомендації

Навчальна дисципліна «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності» передбачає проведення таких занять, як лекційні та практичні (семінарські), самостійну роботу студентів та підсумковий контроль. Систематична участь студента у зазначених видах робіт має сприяти отриманню якісних та стійких знань з відповідної дисципліни.

Основною формою проведення навчальних занять, призначених для засвоєння теоретичного матеріалу, є лекція. Як правило, лекція є елементом курсу лекцій, який охоплює основний теоретичний матеріал окремої або кількох тем навчальної дисципліни. Тематика курсу лекцій визначається робочою навчальною програмою. Для засвоєння питань, викладених викладачем на лекції, студенту рекомендується вести конспект. При викладенні лекційного матеріалу доцільно наочно зображувати матеріал шляхом використання мультимедійного проєктора або за допомогою певних схем, що зображуються на дошці.

Основна мета практичних занять полягає в тому, щоб навчити студентів не лише знати, а й розуміти зміст закону, певного звичаю міжнародної торгівлі, вміти їх застосовувати до конкретних життєвих ситуацій. Мета досягається за допомогою збалансованої методики, яка поєднує вивчення теоретичних проблем з їх практичним опрацюванням на практичних заняттях через вирішення ситуаційних завдань з урахуванням судової практики, написання рефератів, тестування, контрольних робіт тощо.

Під час опрацювання відповідної теми студент повинен насамперед вивчити рекомендовані нормативні акти та спеціальну літературу, а потім відповісти на теоретичні питання, виконати практичні та розв'язати ситуаційні завдання, опрацювати тести тощо.

Вивчення кожної теми складається з теоретичних питань, практичних та ситуаційних завдань (казусів). Теоретичні питання до кожної теми потребують ґрунтовної відповіді з посиланням на першоджерела або нормативно-правові акти і можуть застосовуватись як контрольні питання для перевірки знань студентів в усній чи письмовій формі.

Практичні завдання містять перелік питань, на які треба дати відповідь, проаналізувавши чинне законодавство.

Пристаючи до вирішення наведених ситуаційних завдань, студенти повинні, насамперед, належним чином вивчити теоретичний матеріал, нормативно-правові акти, судову практику, уважно прочитати текст задачі, яка ілюструє конкретну тему програми курсу, і оцінити фактичні відносини, що виникли між учасниками ситуації, з точки зору їх відповідності чинному законодавству. Це дозволить правильно кваліфікувати дії суб'єктів права з юридичних позицій. Треба вникнути у фактичні обставини справи, визначити вид та характер правовідносин, які наведені в ситуації, виділити факти, що мають юридичне значення для розв'язання конкретної справи по суті. Після цього треба знайти правовий акт (закон, постанову, указ, інше юридичне джерело), який регулює певні правовідносини, конкретну правову норму або кілька норм, що безпосередньо стосуються описаної в задачі ситуації, проаналізувати ці правові джерела і тільки після цього дати обґрунтоване вирішення завдання.

У разі необхідності слід звертатися також до правових позицій Верховного Суду України, Європейського Суду з прав людини та міжнародних арбітражів. Не будучи джерелом права, у той же час ці документи мають досить важливе значення у правильному застосуванні чинного законодавства і у виробленні єдиної судової практики.

Як правило, умови ситуаційних завдань потребують неодноскладової відповіді на поставленні запитання. Навіть одне запитання може викликати інші, пов'язані з ним, на які треба дати комплексну відповідь. У деяких задачах можливі поліваріантні відповіді: їх потрібно розкрити та обґрунтувати, тобто недостатньо тільки посилання на нормативно-правовий акт, - його слід прокоментувати і пов'язати зі змістом задачі. Отже, студент повинен визначити юридичне значення кожного факту, згаданого в задачі, юридично обґрунтовано сформулювати питання про права і обов'язки, що виникли, а якщо справа вже вирішена судом (загальної юрисдикції, господарським), то, можливо, дати свій висновок про обґрунтованість рішення суду.

Більшість ситуацій, наведених у задачах, побудована на матеріалах конкретних судових спорів, що дозволяє у навчальній обстановці добитися максимального наближення до практичної діяльності юриста у зовнішньоекономічній сфері.

Практика показує, що найбільш ефективною формою навчання є така форма, яка дозволяє включити студентів у дію, пов'язана із самостійним пошуком знань.

Метою самостійної роботи студентів є набуття навичок самостійного аналізу та узагальнення нормативно-правових джерел, спеціальної літератури, матеріалів судової та арбітражної практики. На самостійне опрацювання з дисципліни «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності» виносяться окремі питання з тем. Крім того, самостійна робота по певним темам дисципліни передбачає поглиблене опрацювання питань, що розглядалися на лекційних та практичних заняттях.

Самостійну роботу можна умовно поділити на два етапи: на частину, яка органічно пов'язана з аудиторними заняттями, і на частину, що виконується за ініціативою студентів.

Під час першого етапу студенти мають опрацьовувати теоретичні основи лекційного матеріалу, теми, рекомендовані робочою програмою з дисципліни до самостійного вивчення, здійснювати підготовку до відповідей на практичних заняттях, вирішувати і письмово оформлювати ситуаційні завдання, готувати повідомлення та реферати з обраних тем, систематизувати вивчений матеріал курсу перед заліком.

Під час другого етапу за ініціативою студентів і за підтримкою викладача студенти можуть працювати над позапрограмними джерелами, творчо осмислюючи складні проблеми курсу та здобувати практичні навички.

Навчальний матеріал, опанований під час самостійної роботи студентів, виносяться на поточний та підсумковий контроль.

Слід врахувати необхідність набуття студентами навичок щодо складання документів при легітимації зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання та здійсненні захисту їх прав і законних інтересів. Доцільно також розробити методичні вказівки щодо вивчення дисципліни для кожної теми кредитного модуля. На практичні (семінарські) заняття доцільно також виносити проблемні, дискусійні питання, розуміння і засвоєння яких може викликати певні труднощі у студентів. Завдання для самостійної роботи мають передбачати опрацювання студентами в тому числі судової практики та практики міжнародних комерційних арбітражів.

Х. Засоби діагностики успішності навчання

Форми контролю навчальних здобутків студентів денної форми навчання за темами становлять усні відповіді, відповіді на тестові завдання, розв'язання ситуаційних завдань, підготовка реферату. Студентами виконується також модульна контрольна робота. У разі не набрання необхідної кількості балів студент складає залік, виконуючи залікову роботу. Рейтингова система оцінювання студентів денної форми навчання наводиться в додатку до робочої програми денної форми навчання.

Форми контролю навчальних здобутків студентів заочної форми навчання за темами становлять виконання завдань під час самостійної роботи, виконання домашньої контрольної роботи. Студентами виконується також

залікова робота, яка складається з теоретичних питань, що виносяться на залік та виконання тестових завдань.

XI. Рекомендована література

Базова:

1. Закон України від 16 квітня 1991 р. «Про зовнішньоекономічну діяльність» // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 29. – Ст. 377.
2. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: / О.А. Беянович, О.М. Вінник, В.С. Щербина [та ін.]; / за заг. ред. Г.Л. Знаменського, В.С. Щербини. - 3-тє вид., перероб. і допов./– К.: Юрінком Інтер, 2012. – 776с.
3. Бевз С.І. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: курс лекцій. - К.: Вид-во КУП НАН України, 2013. – 96 с.
4. Поєдинок В.В. Проблеми правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності // Актуальні проблеми господарського права (Особлива частина): навч. посіб. / за ред. В.С. Щербини, В.В. Рєзнікової. – К.: Видавництво Ліра – К, 2016. – 800 с., с.694-727
5. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності. Навчальний посібник. За відпов.ред. Л.С. Сміяна. – К.: КНТ, 2008.- 416 с.
6. Рабінович А. В. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. для студентів галузі знань 0304 "Право" спец. 8.03040101 "Правознавство" / Укоопспілка, Львів. комерц. акад. — Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2014. — 211 с

Допоміжна:

1. Ануфрієв М. Науково-теоретичне дослідження адміністративно-правових засад зовнішньоекономічної діяльності в Україні // Бюлетень Міністерства Юстиції України.— К., 2011.—№12.— С. 74-76 31.
2. Бєседіна Т. Договір (контракт) поставки в зовнішньоекономічній діяльності: підстави відповідальності за невиконання чи неналежне виконання/ Т.Бєседіна// Підприємництво, господарство і право. 2011.- № 4.- С. 151-154.
3. Винокурова Л. Міжнародний комерційний арбітраж і Закон України "Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті": деякі проблеми застосування/ Л.Винокурова // Право України.- 2011.- № 1.- С. 57-66.
4. Гайдаєнко Н.И. Медиация как способ разрешения международных коммерческих споров/ Н.И.Гайдаєнко, Шер Н.И.// Журнал российского права.- 2011.- № 7.- С. 79-85.
5. Джавага А.В. Зарубіжний досвід правового регулювання валютного контролю // Держава та регіони. Серія : Право.— 2014.— № 3 .— С. 28-33. 33.
6. Джафарова О.В. Зовнішньоекономічна діяльність держави та роль дозвільної системи в її реалізації // Право і безпека. – 2013. — № 1 С. 62-66.
7. Дмитриев В. Н., Завгородняя А. И. Правовое регулирование внешнеэкономической деятельности: правовые режимы и

внешнеэкономическая правосубъектность : учеб. пособие /; Харьк. нац. ун-т им. В. Н. Каразина. — Харьков : ХНУ им. В. Н. Каразина, 2013. — 95 с.

8. Дмитрієва Н.В. Заходи нетарифного регулювання адміністративно-економічного характеру/ Н.В.Дмитрієва // Часопис Київського університету права.- 2010.-№ 3.- С. 70-72.

9. Задорожна С. Альтернативні способи вирішення спорів, що виникають із зовнішньоекономічних договорів: правове забезпечення на міжнародному рівні/ С.Задорожна // Право України.- 2008.-№ 10.- с.98-104

10. Зовнішньоекономічні операції і контракти : навч. посіб./ [Козик В.В., Панкова Л.А., Григор'єв О.В. та ін.]. — 3-тє вид., перероб. і доп. — Л.: Магнолія, 2014.— 512 с.

11. Калінеску Т. В., Ліхоносова Г. С., Антіпов О. М. Митне регулювання зовнішньоекономічної діяльності / Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. — Луганськ : Вид-во СНУ ім. Володимира Даля, 2014. — 553 с.

12. Лютіков П. С., Германюк М. О. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. /; Держ. вищ. навч. закл. "Запоріж. нац. ун-т" М-ва освіти і науки, молоді та спорту України. — Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2012. — 293 с.

13. Мережко А.А. Транснаціональное торговое право (Lex mercatoria). — К.: Таксон. — 2002.

14. Омельченко А. Організаційно-правові засади управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні на рівні місцевого самоврядування/ А.Омельченко // Юридична Україна.- 2011.- № 8.- С. 106-111.

15. Омельченко А. Система та правовий статус органів державного управління зовнішньоекономічною діяльністю в Україні/ А.Омельченко // Юридична Україна.- 2011.- № 9.- С. 97-101.

16. Омельченко А. В. Адміністративно-правові засади зовнішньоекономічної діяльності в Україні : монографія / А. В. Омельченко. — К. : КНЕУ, 2011. — 309 с.

17. Омельченко А. Поняття зовнішньоекономічної діяльності як предмета правового регулювання // Право України, 2011.— №5.— С. 218-223.

18. Петрина В.Н. Зовнішньоекономічна діяльність як предмет правового регулювання // Часопис Київського університету права.— 2014.— № 1.— С 174-179.

19. Полищук А. В., Полищук А. О., Платонов О. И. Внешнеэкономический договор (контракт) : практ. пособие по законодательству Украины / под гл. ред. А. В. Полищука]. — Одесса : ПЛАСКЕ, 2014. — 478 с.

20. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності: навч. посіб. / В. Ф. Усенко [та ін.] ; за заг. ред. проф. В. Ф. Усенка ; Нац. ун-т держ. податк. служби України. — Ірпінь : [б. в.], 2012. — 281 с.

21. Саксонов В.Б. Правові особливості зовнішньоекономічних договорів (контрактів) України // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. — № 2. – С. 252-260
22. Типовой коммерческий агентский контракт Международной торговой палаты. Серия «Издания Международной торговой палаты». - М., 1996.
23. Чайковська В.В. Про захист національних інтересів України при лібералізації зовнішньоекономічної діяльності // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вип. 65. – С. 428-434.
24. Юшина С.І. Адміністративно-господарські санкції та їх застосування в зовнішньоекономічній сфері/ С.І.Юшина // Часопис Київського університету права.- 2010.- № 2.- С. 202-2005.
25. Юшина С.І. Сучасний стан та деякі колізії правового регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні // Вісник господарського судочинства, 2009.— № 1.— С. 54-58.
26. Юшина С.І. Легітимація зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання: поняття та законодавче забезпечення/ С.І.Юшина // Часопис Київського університету права.- 2009.- № 2.- С. 131-137.
27. Конституція України від 28.06.96 р. №254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30. - Ст. 141.
28. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. №436-IV // Голос України. – 2003. - №49-50.
29. Кодекс торговельного мореплавства України від 23.05.95 р. №176/95-ВР // Голос України. – 1995. – № 127, 128.
30. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7.12.84 р. №8073-Х // Відомості Верховної Ради України. – 1984. – додаток до №51. – Ст. 1122.
31. Кримінальний кодекс України від 5.04.2001 р. №2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - №25-26. – Ст.131.
32. Митний кодекс України від 13.03.2012 р.№4495-VI // Голос України від 21.04.2012 / № 73-74
33. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // zakon.rada.gov.ua
34. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. №1618-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004.- №40-41. – Ст.492.
35. Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту: Закон України від 22.12.98 р. № 330-XIV // Урядовий кур'єр. – 1999. – № 31-32.
36. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту: Закон України від 22.12.98 р. № 331-XIV // Урядовий кур'єр. – 1999. – № 36-37.
37. Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну: Закон України від 22.12.98 р. № 332-XIV // Урядовий кур'єр. – 1999. - № 35.

38. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 р. №2709-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. - №32. – Ст. 422.
39. Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності: Закон України від 23.12.98 р. №351-XIV // Урядовий кур'єр. – 1999. – № 11-12.
40. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.03.96 р. №93/96-ВР // Урядовий кур'єр. – 1996. – №77-78.
41. Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур: Закон України від 10 вересня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 44. – Ст. 389.
42. Про вивізне (експортне) мито на відходи та брухт чорних металів: Закон України від 24 жовтня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - № 1. – Ст. 1.
43. Про вивізне (експортне) мито на живу худобу та шкіряну сировину: Закон України від 7 травня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України.– 1996.– № 28.– Ст. 133.
44. Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання: Закон України від 20.02.2003 р. № 549-IV // Урядовий кур'єр. – 2003. - № 56.
45. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України від 11.12.2003 р. №1382-IV // Урядовий кур'єр. – 2004. - №7.
46. Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті: Закон України від 23.09.94 р. №184/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - № 40. – Ст. 364.
47. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.96 р. №236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 39.- Ст. 181.
48. Про підтвердження відповідності: Закон України від 17.05.2001 р. №2406-III// Відомості Верховної Ради України. – 2001. - №32. – Ст. 169.
49. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.12.93 р. №15-93 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 17. – Ст. 184
50. Міжнародні правила тлумачення торговельних термінів “Інкотермс” - 2010 //zakon.rada.gov.ua
51. Про заходи, пов'язані зі вступом України до Світової організації торгівлі: Указ Президента України від 17.06.2008 №557// Урядовий кур'єр.- 2008.-№115.
52. Порядок здійснення захисту прав та інтересів України під час розгляду справ у закордонних юрисдикційних органах: Затв. Указом Президента України від 25.06.2002 р. №581/2002 // Офіційний вісник України. – 2002. - №26. – С.3
53. Про типові платіжні умови зовнішньоекономічних договорів (контрактів) і типові захисні застереження до зовнішньоекономічних договорів

(контрактів), які передбачають розрахунки в іноземній валюті: постанова Кабінету Міністрів України і Національного банку України від 21.06.95 р. № 444 // www.rada.gov.ua

54. Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора: Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 30.01.97 р. № 112 // Офіційний вісник України. – 1997. - №6. – С.41.

55. Про надання повноважень на проставлення апостиля, передбаченого Конвенцією, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2003 р. № 61 // Урядовий кур'єр. – 2003. - № 17.

56. Про деякі питання регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у галузі зовнішньоекономічної діяльності: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.99 р. № 756 // zakon.rada.gov.ua

57. Порядок продовження строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціями, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від від 29 грудня 2007 р. №1409 // zakon.rada.gov.ua

58. Правила проставлення апостиля на офіційних документах, призначених для використання на території інших держав: затв. наказом Міністерства закордонних справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства юстиції України від 05.12.2003 р. № 3237/803/151/5 // Офіційний вісник України. – 2003. - №51. – С.397.

59. Інструкція про порядок реєстрації представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності: Затв. наказом МЗЕЗторгу України від 18.01.96 р. №30 // Бізнес. – 1996. - № 4.

60. Про порядок ліцензування імпорту товарів в Україну, які є об'єктом застосування спеціальних заходів: наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 01.08.2002 р. №232 // Офіційний Вісник України. – 2002. - №35. – Ст.1667.

61. Положення про форму зовнішньоекономічних договорів (контрактів): Затв. наказом Мінекономіки та з питань європейської інтеграції України від 6.09.2001 р. № 201 // Офіційний вісник України. – 2001. - №39. – С.158.

62. Положення про порядок застосування до суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності спеціальних санкцій, передбачених статтею 37 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність»: Затв. наказом Міністерства економіки України від 17.04.2000 р. №52 // Офіційний Вісник України. – 2000. - №19. – ст.801

63. Положення про порядок видачі разових (індивідуальних) ліцензій: Затв. наказом Міністерства економіки України від 17.04.2000 р. №47 // Офіційний Вісник України. – 2000. - №19. – Ст.797.

64. Європейська Конвенція про зовнішньоторговельний арбітраж (Женева, 1961 р.) // zakon.rada.gov.ua

65. Конвенція про визнання і виконання іноземних арбітражних рішень (Нью-Йорк, 1958 р.) // zakon.rada.gov.ua

66. Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами (Вашингтон, 1965 р.) // zakon.rada.gov.ua

67. Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів (Відень, 1980 р.) // zakon.rada.gov.ua

68. Конвенція про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів (Нью-Йорк, 1974 р. з Віденським Протоколом 1980 р.) // zakon.rada.gov.ua

69. Угода про порядок вирішення спорів, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності (Київ, 1992 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – №9. – Ст. 66.

70. Принципи міжнародних комерційних договорів (принципи УНІДРУА) 1994 р. // Офіційний сайт ВР України: www.portal.rada.gov.ua

Інформаційні ресурси

1. <http://rada.gov.ua/>
2. <http://nau.kiev.ua/>
3. <http://reyestr.court.gov.ua/>
4. <http://vgsu.arbitr.gov.ua/>
5. <http://nbuv.gov.ua/>
6. www.corporation.com.ua

Додаток 1

Орієнтовні теми рефератів:

1. Lex mercatoria як інструмент регламентації зовнішньоекономічних відносин.
2. Історія розвитку зовнішньоекономічного законодавства в Україні.
3. Роль недержавних органів у здійсненні державного регулювання ЗЕД.
4. Правові засоби захисту національного товаровиробника у зовнішньоекономічній сфері.
5. Аналіз складу суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності відповідно до чинного законодавства України.
6. Легітимація зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.
7. Статус представництв нерезидентів в Україні відповідно до чинного законодавства України.
8. Особливості правового статусу підприємств з іноземними інвестиціями.
9. Особливості захист прав іноземних інвесторів в Україні.
10. Перспективи укладення зовнішньоекономічних договорів у електронній формі в Україні.
11. Правова характеристика договору морського перевезення вантажу.

12. Порівняльна характеристика договору лізингу судна та договору фрахтування судна.

13. Правова характеристика договору комерційної концесії (франчайзингу).

14. Правова природа спеціальних санкцій, що застосовуються до суб'єктів ЗЕД та іноземних суб'єктів господарської діяльності.

15. Оперативно-господарські санкції та їх застосування в зовнішньоекономічній сфері.

16. Сучасні тенденції розвитку цивільно-правової відповідальності.

17. Правова природа заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань.

18. Правовий статус міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

19. Альтернативні способи вирішення спорів, що виникають із зовнішньоекономічних договорів.

Додаток 2

ЗАВДАННЯ НА ДКР

Варіант № 1

Теоретичне питання

1. Проаналізувати поняття та ознаки зовнішньоекономічної діяльності.

2. Охарактеризувати право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності і механізм його реалізації

Практична ситуація (задача)

В процесі розгляду спору між австрійською фірмою і українським господарським товариством в суді виникло питання про визначення статусу іноземної особи. Позивач (австрійська фірма) вважав, що за відсутності угоди сторін суд має застосувати до договору право країни позивача. Однак позивач не надав суду свідоцтво про свій правовий статус. Відповідач (українське господарське товариство) стверджував, що позивач не зареєстрований в Австрії як юридична особа і у зв'язку з цим, його посилення на австрійське законодавство недоречне.

Запитання:

1. Якими документами і відповідно до законодавства якої країни може бути підтверджена національність іноземної особи?

2. Який нормативно-правовий акт України закріплює положення щодо цього питання?

Варіант №2

Теоретичне питання

1. Проаналізувати поняття та принципи зовнішньоекономічної діяльності.

2. Проаналізувати правове становище підприємств з іноземними інвестиціями на території України.

Практична ситуація (задача)

12 вересня 2016 року ТЗОВ «Мрія» уклало з іноземною компанією договір на поставку кондитерської продукції. За цим контрактом, ТЗОВ «Мрія» зобов'язувалося поставити продукцію до 22 вересня 2016 року, а іноземна компанія зобов'язувалася здійснити оплату через три дні з моменту поставки. ТЗОВ «Мрія» виконало свої зобов'язання за договором, проте отримало оплату за кондитерську продукцію лише через 195 днів з моменту оформлення вантажної митної декларації в режимі «Експорт».

Під час планової перевірки ТЗОВ «Мрія» орган доходів і зборів вказав на порушення строків розрахунків за вищенаведеним контрактом та зобов'язав ТЗОВ «Мрія» сплатити за кожен день прострочення пеню у розмірі 0,3 відсотка суми недержаної виручки в іноземній валюті, перерахованої у грошову одиницю України за валютним курсом Національного банку України на день виникнення заборгованості. Проаналізуйте обгрунтованість вимоги органу доходів та зборів з посиланням на чинне законодавство.

Заявлення:

1. Які строки розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів встановлені законодавством України?

2. Який порядок здійснення уповноваженими банками контролю за дотриманням резидентами строків розрахунків за експортними, імпортними операціями встановлений чинним законодавством України?

Варіант № 3

Теоретичне питання

1. Охарактеризувати торговельні звичаї, що використовуються у ЗЕД.
2. Законодавчі вимоги до форми та змісту зовнішньоекономічного договору (контракту).

Практична ситуація (задача)

Товариство з обмеженою відповідальністю «Стікс» в процесі своєї діяльності, окрім іншого, здійснює імпорт цукру. Імпорт зазначеного товару здійснюється в режимі вільної торгівлі. За заявою одного з підприємств відносно ТОВ «Стікс» було розпочато антидемпінгове розслідування щодо здійснення ним демпінгу при імпорті цукру в Україну. За рішенням Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі відповідно до наказу Міністерства економічного розвитку та торгівлі України до ТОВ «Стікс» було застосовано антидемпінгові заходи.

Заявлення:

1. Чи буде під час дії антидемпінгових заходів при здійсненні імпорту цукру в Україну стягуватися ввізне мито?

2. Які антидемпінгові заходи Ви знаєте?

Варіант № 4

Теоретичне питання

1. Розкрити поняття й підстави здійснення експортного та валютного контролів в Україні.
2. Розкрити статус представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні.

Практична ситуація (задача)

Відповідно до укладеного договору міжнародної купівлі-продажу товарів завод відвантажив польському підприємству товар, однак оплату його вартості не одержав.

Після відправлення польській стороні повістки про слухання справи у Міжнародному комерційному арбітражному суді при Торгово-промисловій палаті України покупець добровільно виконав свої зобов'язання і звернувся до суду з проханням припинити провадження по справі.

Позивач, не зважаючи на те, що відповідач обіцяв відшкодувати йому витрати з арбітражного збору, висловив намір одержати рішення суду про стягнення арбітражного збору, а в іншій частині - припинити провадження у зв'язку із сплатою боргу.

Запитання:

1. Визначити підстави припинення арбітражного розгляду у Міжнародному комерційному арбітражному суді за законодавством України.
2. Чи може бути припинений арбітражний розгляд за заявою відповідача?

Варіант № 5**Теоретичне питання**

1. Охарактеризувати поняття та види правових режимів зовнішньоекономічної діяльності.
2. Підстави звільнення від відповідальності. Обмеження відповідальності в окремих правовідносинах з іноземним елементом у сфері ЗЕД.

Практична ситуація (задача)

Німецька фірма (продавець) уклала договір купівлі – продажу з українським підприємством (покупець), в якому сторони погодили наступне: «Всі спори і розбіжності, які можуть виникнути протягом виконання даного контракту або у зв'язку з ним, повинні бути врегульовані по можливості мирним шляхом.

Якщо сторони не прийдуть до одної думки, всі спори і розбіжності повинні бути передані на розгляд Міжнародного Арбітражного Суду ТПП в м. Відень. Арбітраж має вестися відповідно до Правил цього суду. Застосуванню підлягають норми матеріального права Австрії. Арбітраж буде здійснюватися

німецькою мовою трьома арбітрами. Рішення Арбітражного Суду є остаточним і обов'язковим для обох сторін контракту.

Продавець має право звернутися до Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України у випадку, якщо позивачем у спорі є продавець. Вирішення спору відбувається відповідно до Регламенту зазначеного Арбітражного суду. Місце проведення засідань – м. Київ. Мова арбітражного розгляду – російська.»

У зв'язку з виконанням укладеного контракту виник спір. Продавець звернувся в МКАС при ТПП України. Відповідач в ході арбітражного розгляду посилався на матеріальне право України. Позивач вважав необґрунтованим посилення відповідача на матеріальне право України.

Запитання:

1. На яких аргументах могли базуватися заперечення позивача щодо застосування матеріального права України для вирішення спору?

2. Право якої держави має застосовуватися для регулювання відносин сторін за цим контрактом? Обґрунтуйте.

Додаток 3

ПИТАННЯ НА ЗАЛІК

1. Поняття та принципи ЗЕД.
2. Джерела правового регулювання ЗЕД.
3. Поняття та принципи державного регулювання ЗЕД.
4. Органи державного регулювання ЗЕД.
5. Тарифне державне регулювання ЗЕД.
6. Правовий режим квотування та ліцензування експорту (імпорту) товарів (робіт, послуг).
7. Нетарифне некілкісне державне регулювання ЗЕД.
8. Контроль у сфері ЗЕД: поняття та напрями (види).
9. Вимоги антимонопольного законодавства у сфері ЗЕД. Поняття недобросовісної конкуренції та зростаючого імпорту при здійсненні ЗЕД.
10. Основні положення відповідальності у галузі експортного контролю.
11. Вимоги, що пред'являються до суб'єктів міжнародної передачі товарів, відповідно до законодавства України.
12. Поняття та види суб'єктів ЗЕД за чинним законодавством України.
13. Правовий статус представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності за законодавством України.
14. Правовий статус підприємств з іноземними інвестиціями за законодавством України.
15. Право на здійснення ЗЕД і механізм його реалізації.
16. Порядок акредитації суб'єктів ЗЕД на митниці.
17. Поняття та види правових режимів у ЗЕД.

18. Легалізація іноземних офіційних документів у ЗЕД і способи її здійснення.
19. Поняття апостилю. Компетентні органи України, яким надані повноваження на його проставлення.
20. Поняття, правове забезпечення та порядок укладення зовнішньоекономічних договорів (контрактів).
21. Форма та зміст зовнішньоекономічних договорів (контрактів).
22. Визначення застосовного права щодо зовнішньоекономічних договорів (контрактів).
23. Можливість вибору права для регулювання міжнародних комерційних контрактів. Випадки, коли не допускається вільний вибір сторонами застосовного права.
24. Види і форми відповідальності у ЗЕД.
25. Спеціальні санкції, що застосовуються до суб'єктів ЗЕД або іноземних суб'єктів господарської діяльності.
26. Випадки обмеження відповідальності в окремих правовідносинах з іноземним елементом у сфері ЗЕД та умови звільнення від відповідальності.
27. Правові засоби захисту прав і законних інтересів суб'єктів ЗЕД.
28. Заходи України у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань і порядок їх застосування.
29. Порядок розгляду спорів, що виникають між суб'єктами ЗЕД, іноземними суб'єктами господарської діяльності.
30. Поняття та правове регулювання арбітражу як методу вирішення спорів, що виникають у сфері зовнішньої торгівлі.
31. Міжнародний комерційний арбітражний суд і Морська арбітражна комісія (МАК) при Торгово-промисловій палаті України; правові засади діяльності і компетенція.
32. Застосування спеціальних заходів стосовно імпорту в Україну.
33. Поняття та правові засоби захисту національного товаровиробника від демпінгового імпорту.
34. Поняття та правові засоби захисту національного товаровиробника від субсидованого імпорту.
35. Порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті за зовнішньоекономічними операціями та контроль за його дотриманням.
36. Мета та сфера застосування ІНКОТЕРМС – 2010.
37. Позовна давність у міжнародній купівлі-продажу товарів.
38. Дати характеристику основним положенням Вашингтонської конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами (1965 року).
39. Арбітражна угода: поняття, сутність, порядок укладення та правове значення.
40. Порядок визнання та виконання в Україні рішень іноземних судів і арбітражів.

41. Порядок укладення договору міжнародної купівлі-продажу товарів за Віденською конвенцією 1980 року.
42. Зобов'язання покупця за договором міжнародної купівлі-продажу товарів відповідно до Віденської конвенції 1980 р.
43. Зобов'язання продавця за договором міжнародної купівлі-продажу товарів відповідно до Віденської конвенції 1980 р.
44. Засоби правового захисту у випадку порушення договору міжнародної купівлі-продажу товарів продавцем за Віденською конвенцією 1980 р.
45. Засоби правового захисту у випадку порушення договору міжнародної купівлі-продажу товарів покупцем за Віденською конвенцією 1980 р.
46. Підстави звільнення від відповідальності за Віденською конвенцією 1980 р. і умови їх застосування.
47. Поняття порушення та наслідки розірвання договору міжнародної купівлі-продажу товарів відповідно до Віденської конвенції 1980 р.
48. Правила переходу ризику у зв'язку з втратою чи пошкодженням товару за Віденською конвенцією про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 р. Поняття та склад збитків.
49. Колізійні норми Кодексу торговельного мореплавства України.
50. Договір лізингу судна за Кодексом торговельного мореплавства України.
51. Договір морського агентування за Кодексом торговельного мореплавства України.
52. Договір фрахтування суден на певний час за Кодексом торговельного мореплавства України.
53. Бартерні договори у ЗЕД: правове регулювання і правила виконання.
54. Договір комерційної концесії (франчайзингу) за законодавством України. Особливості договорів міжнародного франчайзингу.
55. Агентські договори у зовнішньоекономічних зв'язках: поняття, вітчизняне та міжнародно-правове регулювання.

Додаток 4

Тестові завдання

1. Відповідно до Господарського кодексу України іноземним підприємством є підприємство, власність іноземних осіб в якому складає:
 - а) більше 50%;
 - б) 75 % і більше;
 - в) 100 %;
 - г) 50% і більше.
2. Як за чинним законодавством України може бути визначене загальне правило щодо застосовуваного до зовнішньоекономічних договорів (контрактів) права за відсутності згоди сторін про вибір права:

а) застосовується право держави, з якою контракт має найбільш тісний зв'язок, тобто право держави, де знаходиться сторона, що повинна здійснити виконання, яке має вирішальне значення для змісту договору;

б) застосовується право держави, в якій здійснюється виконання договору;

в) застосовується право держави, в якій вирішуватиметься спір;

г) застосовується право держави, в якій було укладено договір (контракт).

3. З якого моменту договір міжнародної купівлі-продажу товарів вважається укладеним за Віденською конвенцією ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товару:

а) коли акцепт відправлено оференту;

б) коли між сторонами в потрібній формі досягнуто згоди щодо усіх істотних умов договору;

в) коли акцепт оферти набуває чинності, тобто в момент одержання його оферентом;

г) з моменту підписання договору.

4. До особливих видів мит згідно Митного кодексу України належить:

а). ввізне мито;

б). вивізне мито;

в). сезонне мито;

г). антидемпінгове мито.

5. Як чинне законодавство визначає правовий статус іноземних юридичних осіб:

а) за правом держави місцезнаходження юридичної особи, тобто держави, у якій ця особа зареєстрована або іншим чином створена згідно з правом цієї держави;

б) за правом держави, у якій знаходиться представництво іноземної юридичної особи;

в) за правом держави, у якій здійснюється основна діяльність юридичної особи;

г) правовий статус визначається за домовленістю між учасниками юридичної особи шляхом обрання права певної країни.

6. Яке загальне обмеження строку позовної давності передбачає Конвенція про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів 1974 р.

а) тридцять років;

б) двадцять років;

в) десять років;

г) п'ять років.

7. Який орган здійснює реєстрацію зовнішньоекономічного контракту на здійснення експортних операцій з металобрухтом?

- а). Міністерство економічного розвитку і торгівлі України;
- б). Міністерство промислової політики;
- в). Міністерство юстиції України;
- г). Кабінет Міністрів України.

8.3 якого моменту підприємство набуває статусу підприємства з іноземними інвестиціями?

- а) з дня реєстрації іноземних інвестицій після фактичного їх внесення;
- б) з дня зарахування іноземних інвестицій на баланс підприємства;
- в) з дня підписання установчого договору між сторонами, що приймають участь у створенні підприємства з іноземними інвестиціями;
- г). з дня державної реєстрації підприємства.

9. Відповідно до Закону України. «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» виручка резидентів в іноземній валюті підлягає зарахуванню на їх валютні рахунки в уповноважених банках у терміни виплати заборгованостей, зазначені у контрактах, але не пізніше ___ календарних днів з дати митного оформлення (виписки вивізної вантажної митної декларації) продукції, що експортується.

- а).180;
- б).160;
- в).90;
- г).60.

10. Затвердження головних напрямів зовнішньоекономічної політики належить до компетенції:

- а) Міністерства економічного розвитку та торгівлі України;
- б) Кабінету Міністрів України;
- в) Верховної Ради України;
- г) Президента України.

11. Право якої держави застосовується до договору фрахтування судна на певний термін, в разі відсутності згоди сторін:

- а) право держави судновласника;
- б) право третьої держави;
- в) право держави фрахтувальника;
- г) право держави суду.

12. Застосування якої санкції тягне за собою здійснення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності зовнішньоекономічних операцій без одержання відповідних ліцензій:

- а). вилучення прибутку;

- б). припинення експортно-імпортних операцій;
- в). ліквідація суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- г). накладення штрафу у сумі 10 відсотків вартості проведеної операції.

13. За чинним законодавством України представництво іноземного суб'єкта господарської діяльності це:

- а) установа або особа, яка представляє інтереси іноземного суб'єкта господарської діяльності в Україні і має на це належним чином оформлені відповідні повноваження;
- б) юридична особа, що має право займатися комерційною діяльністю та діє від імені та за дорученням іноземного суб'єкта, якого вона представляє;
- в) особа, зареєстрована як суб'єкт підприємницької діяльності та здійснює комерційну діяльність нерезидента на території України і має на це належним чином оформлені відповідні повноваження;
- г). дочірнє підприємство нерезидента в Україні.

14. Який загальний строк встановлений законодавством України для ввезення на митну територію України товарів, що імпортуються за бартерним договором:

- а) у строки, зазначені в такому договорі;
- б) не пізніше 90 календарних днів від дати митного оформлення товарів, що фактично експортовані за бартерним договором;
- в) не пізніше 60 календарних днів від дати митного оформлення товарів, що фактично експортовані за бартерним договором;
- г) не пізніше 180 календарних днів від дати митного оформлення товарів, що фактично експортовані за бартерним договором.

15. Правом якої держави визначаються права і обов'язки сторін за зовнішньоекономічним договором (контрактом), якщо сторони не погодили таке право:

- а) правом держави, за яким визначалася форма зовнішньоекономічного договору (контракту);
- б) правом держави, з яким контракт має найбільш тісний зв'язок, тобто правом держави, де знаходиться сторона, що повинна здійснити виконання, яке має вирішальне значення для змісту договору;
- в) правом місця його укладання;
- г) правом держави, де розглядатиметься спір.

16. Який строк позовної встановлено Конвенцією про позовну давність у міжнародній купівлі-продажу товарів 1974 р.

- а) чотири роки;
- б) один рік;
- в) три роки;
- г) п'ять років.

17. Застосування якої санкції тягне за собою здійснення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності зовнішньоекономічних операцій без одержання відповідних ліцензій:

- а). вилучення прибутку;
- б). припинення експортно-імпортних операцій;
- в). ліквідація суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності;
- г). накладення штрафу у сумі 10 відсотків вартості проведеної операції.

18. Які дії є вираженням акцепту оферти відповідно до Віденської Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товару:

- а) заява або інша поведінка адресата оферти, що виражає згоду з офертою;
- б) мовчання адресата оферти;
- в) зустрічна оферта;
- г) повідомлення про одержання оферти.

19. З якого моменту виникає право на здійснення зовнішньоекономічної діяльності за чинним законодавством України:

- а) у фізичних осіб – з моменту отримання ліцензії;
- б) у юридичних осіб – відповідно до їх статутних документів з моменту набуття ними статусу юридичної особи;
- в) реєстрації суб'єктів ЗЕД у митних органах;
- г) з моменту набуття статусу суб'єкта ЗЕД внаслідок реєстрації в Міністерстві економіки України.

20. Який правовий режим застосовується до підприємства з іноземними інвестиціями в Україні:

- а) режим найбільшого сприяння;
- б) національний режим;
- в) спеціальний режим;
- г) режим додаткових переваг.

Додаток 5

Рейтингова система оцінювання результатів навчання

Рейтинг студента з дисципліни складається з відповідних балів, які він отримує за:

1. Відповідь на семінарському занятті (за умови, що на одному семінарському занятті опитуються всі студенти)
2. Самостійна робота, підготовка конспекта із самостійною роботою.
3. Ведення конспекту лекцій
4. Виконання контрольної роботи
5. Підготовка індивідуального завдання .

Система рейтингових (вагових) балів та критерії оцінювання:

1. Робота на семінарських заняттях:

Відповіді:

Ваговий бал – 5, максимальна кількість балів на всіх семінарських заняттях дорівнює 40 балів (5 балів × 8 занять = 40 балів), де:

5 балів – «відмінно» - студент демонструє міцні знання навчального матеріалу в заданому обсязі, дає певну обґрунтовану відповідь.

4 бала – «добре» - студент допускає несуттєві неточності.

1-3 бали – «задовільно» - студент засвоїв основний теоретичний матеріал, але допускає суттєві неточності, не може належно відповісти на уточнюючі запитання.

0 балів – «незадовільно» - студент дає відповідь не по суті; вкрай обмежена відповідь.

2. Самостійна робота, ведення конспекту самостійної роботи 8 тем×4=32 бали.

3. Ведення конспекту лекцій – 8 тем×1 бал =8 балів.

4. Виконання індивідуального завдання – 8 балів

Виконане індивідуальне завдання оцінюється за кількома критеріями: змістовність, обґрунтованість, виступ студента, оформлення доповіді. Кожен критерій має ваговий бал – 2 (4 критерії ×2 бали =8 балів)

5. Виконання контрольної роботи – ваговий бал -12 балів. :

Під час проведення модульної контрольної роботи кожен студент отримує варіант, який включає два теоретичних питання та два тестові завдання. За кожне із теоретичних питань студент отримує по 5 балів. Кожне з тестових завдань оцінюється по одному балу.

За обґрунтовану відповідь на кожне теоретичне питання студент може отримати по 5 балів, якщо він глибоко та всебічно розкрив зміст питань, критично підійшов до аналізу матеріалу, а саме висловив власну позицію, застосував всі необхідні правові джерела або за необхідності доктринальні позиції сучасних вчених.

Студент отримує 4 бали за питання теоретичного характеру, якщо він критично підійшов до аналізу матеріалу, дав позитивні та аргументовані відповіді на поставленні питання, але при цьому продемонстрував певну кількість неточностей. При цьому робота містить одну-дві логічні помилки.

Студент отримує 1-3 бали за питання теоретичного характеру, якщо робота студента містить набір неструктурованих речень, які не мають правового змісту. При цьому робота містить логічні, стилістичні помилки.

При повному розкритті двох теоретичних питань студент отримує максимальну кількість балів – 10.

Студент отримує 1 бал за тестове завдання в разі обрання правильного варіанту відповіді, який може бути лише один.

В результаті підсумування балів по всіх завданнях виставляється сумарна оцінка за модульну контрольну роботу. При повному розкритті теоретичних

питань та обранні правильних варіантів відповіді у тестових завданнях максимальна кількість балів, які студент може отримати за виконання модульної контрольної роботи складає 12 балів.

Сума вагових контрольних заходів протягом семестру:

$$R_K = 40 + 32 + 8 + 8 + 12 = 100 \text{ балів}$$

Попередня рейтингова оцінка з кредитного модуля має бути не менше $0,4R$ (тобто 40 балів), інакше студент до заліку не допускається.

Студенти, які набрали протягом семестру рейтинг з кредитного модуля менше $0,6R$ (60 балів), зобов'язані виконати залікову контрольну роботу.

Студенти, які набрали протягом семестру необхідну кількість балів ($R_D \geq 0,6R$), мають можливості:

1) отримати залікову оцінку (залік) «автоматом» відповідно до набраного рейтингу.

Для отримання студентом оцінок (традиційних та ECTS) його рейтингова оцінка переводиться згідно з таблицею:

Значення рейтингу з кредитного модуля	Підсумковий рейтинг	Оцінка ECTS	Традиційна оцінка
$0,85 R \leq R_D < 0,95 R$	85-94	B	добре
$0,75 R \leq R_D < 0,85 R$	75-84	C	добре
$0,65 R \leq R_D < 0,75 R$	65-74	D	задовільно
$0,6 R \leq R_D < 0,65 R$	60-64	E – задовольняє мінімальні критерії	задовільно
$R_D < 0,6 R$	< 60	F _x – незадовільно	незараховано
$R_D < 0,4 R$	< 40	F – незадовільно (потрібна додаткова робота)	недопущений

2) виконувати залікову контрольну роботу з метою підвищення оцінки.

У разі отримання оцінки, що є вищою за оцінку «автоматом» з рейтингу, студент отримує оцінку за результатами залікової контрольної роботи.

У разі отримання оцінки, що є нижчою за оцінку «автоматом» з рейтингу, попередній рейтинг студента з дисципліни скасовується (анулюється) і він отримує оцінку тільки за результатами залікової контрольної роботи.